

— És nem csinált meg plágiumot ismét, — tette hozzá Rosenmüller, a kedves derűltségre fakadt Hancsóhné felé a karzatra kacsintva.

E megemmisítő lepipálást, mert Manlich hazug kérdése már köztudomású lett, Magory elismerő könnyed fejbillentésre méltatva, zavartalanul folytatta:

— Francziában a chauvin kifejezés egy a nemzetiségeért szerföltött lelkesedő embert jelent. S minthogy a chauvinizmus jogos czéje, tiszta zászlaja alatt, szájkodó túlzott hazafiaskodás is ütött tanyát: (Ugy van! Manlich torkát köszörüli. Többen: Halljuk!) Magyarországon, elég sajnosan, szemrehányás és gúny éri gyakran a nemzeti szent ügyünkért, különösen drága ősi nyelvünkért ideálisan lelkesülő hazafiakat, kik pedig nem gúnyt, de inkább mártír-koszorút érdemelnek, mert sok helyett az apostolok rögs, tövises útját járják. (Egy részen: mozgás, másikon: tetszés.) De mi is az igaz, sovén hazafi czélja? Egységes államnyelv, az egységes nemzeti államban. (Orbán és társai lelkesen eljeneznek.) Erősen hangsúlyozom azonban, hogy minden, a nemzetiségek és itt a hazafias németajkúak ellen irányzott ki-méletlen túlhajtás ésszerűtlen, czélhoz nem vezető, elítélendő dolog. (Igaz! «Wahr ist's!» a mérsékelt magyarok és hazafias németek részéről.) De ép oly nevelés, mint kárhözozó a keveset merő, semmit sem kockáztató oportunistus kozmopolita magyarság hallatlan indolenciája. . . . Az igazi nemzeti kormány, a törvény keretén belül, sovénnek kell lennie. Mert hát mely nemzet nem sovén? és mely nemzet nem az, még fokozottabb mértékben, mint mi? Mindenik sovénebb nálunknál; pedig egyiknek sincs oly égető szüksége a tiszta sovénizmusra, mint a lengyel nemzetet kivéve, éppen minékünk, kiknél a késedelem veszedelmet jelent. A főispánnak, a magyar kormány képviselőjének, a nemzetiségi védekezés és így e városban is, a magyar nyelv állami jogának minden törvényes eszközzel, minden áron érvényt kell szereznie. (Éljénzés és mozgás.) A hazafias érzéstől áthatott közoktatási kormány megítette híven kötelességét a magyar nyelv tanítására, terjesztésére nézve. Az, bármily buzgó és magasztos, de nagyban és egészben mégis főleg a jövőnek működik, a legjobb akarat mellett is. Ennélfogva már a jelen számára is ki kell küzdenünk, a mi ki-küzdhető. Lássuk hazánkat, a mennyire lehet, már magyarnak mi is, a kik most élünk. (Zajos eljenezések.) Magyarországi magyar legyen társadalmában, minden intézményében, közigazgatásában, kulturájában, a művészetekben egyaránt!

E szavakat egyrészt zajos helyeslések követték; másrészt: «Egyezzerre nem lehet!» felkiáltások magyar és főleg német nyelven. Magory le nem lohadt nemes hevében, egy tekintettel «a csillagok közé, a fellegek közé» folytatta:

— Most mindjárt, egyszerre: nehezen fog menni, hanem azért, akár jól, akár rosszul, de menni kell ez kis idő múltán menni fog! Azért, mert ezt keresztyénünk miszdí! Ez kategorikus imperativus. (Zajos helyeslések, élénk ellenmondások.) A magyar színművészetnek is tért kell itt hódítania; az nem lehet szolga a maga házában, mert magyar város csak a magyar műsának emelhet templomát. (Éljénzés, ellenmondások.) Vannak, kik azt állítják, hogy minden művelt magyarnak kell tudnia németül. Ezt, bár nem föltétlenül, de elismerem. De ha ez áll, akkor annál inkább kell minden művelt magyarországi németnek magyarul tudni. Ez itt a műveltség föltétele.

— No, ugyan ezzel elvárhat! — dörögte, nem tudom, hányadik pohár pezsgő után neki-bátorodva és a szemben vele ülő Vogelhuber apa és fiú gyilkoló tekintete és villogó kés-villái daczára.

Magory, kinek szava egy pillanatra elakadt, emeltebb, csengő hangon, a szónoki páthoz (bárha látná őt az ideál!) szárnyalásával ekként fejezte be hazafias dikiózióját:

— De nem várunk: Korhadt jelszó a: «Hejh, ráérünk erre még!» Minden lehetséges, a mit igazán, komolyan akarunk. Mert: «mi az erő: akarat!» Éltetem az igaz, tiszta, önzéstelen sovénizmust, melynek jogosultságát, szükségét minden magyar hazafinak, még ha idegenajkú is, egész lelkével átérzeni kell!

«Ugy van! Helyes!» a Helmecezyk részéről. A magyar oportunisták és a hazafias németek «Még korai!» A szélső kifelhauser német nyelven: «Ez nyelvirtás, jogtiprás volna!» A karzaton is, a hol mindkét pártköz tartozó hölgyek voltak, ellenmondás hallatszott. Hancsóhné tüntetőleg eljenez. Dóra és Ilona gróf-nők élénken tapsolnak. Az angol miss fedőleg veti védenékre unott, álmagat tekintetét és odaszól, hogy: «Shocking!» Végre föláll Wauvertics dr., a patriczius-kifelhauser párt egyik vezére és stentori öblös hangján, előbb magyarul, aztán németül ismételve, ezt zengi:

— Csendet, békét kérünk, uraim! Ez pezsgős bankett, nem városi közgyűlés. Eljen a főispán úr!

Magory, az erre következő hódoló eljenzaj daczára is megértette a maró ironiát, mely e szavakban rejtett.

— «In vino veritas!» — kiáltott fel szeretelmű jöhíszemiséggel ifj. Vogelhuber, a naivul helyeslő édesatyja sugárzó tekintetével jutalmazva.

— In vino, in vino! Das ist's eben, — visszhangoztatta Schnauzinger és utána az egész kifelhauserhad gúnyosan.

Minthogy Magory szónoklata után nyomban a hozzá siető Helmecezyk magasztaló gratulációit fogadta és új cigarettára gyújtva, többé le nem ült: mindenki kiitta utolsó korty mokkáját, likőrt és hozzájárult az általános asztalbontáshoz. A kifelhauserk többsége derültnek látszó hangulatban emelkedett fel, de lelkében bizonyos keserűséggel a főispán iránt, mert hiszen annak a kevés Wassagternek, ki nem értette meg, megmagyarázta szomszédja, hogy miről van szó. Verpeléti pedig így szólt Hancsóhhoz:

— Képviselő úr, hisz szemben ült a főispánnal, hol maradt Lászlóffy fekező vasa?

Ez nehéz testtel, nehéz fejjel, egy kicsit hebegve, de azért bölcsen így válaszolt:

— «A világ veszni akar: hát vesszen el!»

Bodaszék, mintán betértek a kis szalonba, így szólt Magoryhoz:

— Barátom, azt a mit ezer éven át elmulasztottunk, nem lehet — mint főúri noblesse-szel kifejezte magát, — telivértutában megteremteni. «Suaviter in modo ugyan, de azért még most ne: fortiter in re!»

— Erőszakhoz nem nyúlok. — vágott vissza Magory. — De ha a szükség követeli: erős kezem lesz és öntudatosan küzdve, utamról le nem térek.

— Ez utadon, sajnálatomra, nem követhetlek.

Ki volt az ideál?

— Veled vagy nélküled, de azért csak: előre! — dűnyögte magában Magory, dolgozószobájába nyitva.

— Mielőtt hivatalos dolgainkhoz fognék, — szólt Magyar főispáni titkárhoz, — azt a bizalmas kérdést intézem önhez, hogy ismer-e névszerint minden hölgyet, ki a főispánnéval megfordult?

A titkár csodálkozva nézett főnökére és némi habozás után így szólt:

— Igenis, ismerem mindegyiket. Erre Magory elmondta az esetet a két hölgyvel az erdővárosi állomáson. Elmondta beszédéből, a mit személyiségük megállapításához szükségesnek tartott.

— Bizonyosat csak biztos alapon mondhatok. Az útfátyoltól, mely fürteit fődte, azt sem tudja méltóságod, hogy a hölgy, kinek neve után érdeklődik, szőke volt-e vagy barna?

Erre Magory, egy merész gondolattól ösztönözve, a már rögeszméjévé vált föltevés békóiban, leírta, nem eléggé palástolható lelkesedéssel, a bécsi operaházban látott tüneményeszerű hölgy külsejét, a társaságában volt idős úriemberrel együtt és ismételve felkérte a titkár, hogy szólnon: ki lehetnek azok?

A titkár habozott a felelettel.

— Ön sejtí, tudja, hogy kik ők és mégsem szól? — fakadt ki hevesen Magory.

A titkár ajkára harapva, büszkén fölemelte fejét, szeméit a főnökre szegezte és aztán így szólt:

— Nem tudhatom, hogy ama hölgy óhajtsával találkozik-e, ha nevét azok után, a mit barátjánőjének bizalmasan mondott, méltóságoddal közölöm. Végre közel áll volt főnökömhöz és nevéhez, kikhez a köteles diszkreczió a múltira nézve is leköt.

Magory, látva, hogy kellemesen csalódott, midőn őt egy derék, de chablon-hivatalnoknak tartotta és szelidebb akkordokban szólt hozzá:

— Kérem, hiszen itt nem lehet szó vétkes vagy lovagiatlan indiskreczióról, s ép azért szkeptikus titkolódzása, bocsánatot kérek, nincs helyén.

Ez hatott. Magyar elmondta, hogy az a hölgy, kinek nevét a főispán úr tudni óhajta, nem lehet más, mint Hertay Jolánta bárónő, Zavreczkyné nővére. Másfél év előtt, édesatyja halála után, költözött ide Bécsből. A másik hölgy pedig, ki a vasúti állomáson elébe sietett, gróf Ladary Sándorné volt.

— Lehetetlen! Zavreczkyné nővére! — fakadt ki Magory magából kikelve. — Nemde, ön azt csak úgy gondolja.

— Bizonyosan tudom, — mondta Magyar oly határozottsággal, mely minden kétséget kizár.

Magory ábrándjainak fényes egéből hullott alá, összetört reményekkel.

— Közönöm szíves felvilágosítását, — szólt Magory, erőt véve magán. — Nemes diszkreczióért föltétlen elismerés illeti meg önt.

A titkár távozott, hogy néhány szükséges aktát hozzon és utasításokat adjon egy a főispán rendelkezéseit váró ügyes tollú jegyzőnek.

Magory izgatottan járt fel s alá a szobában. Szíve keserűséggel volt tele.

Hertay Hildának, kireheltetlen ellenségének a testvére! Hilda nem felejtett oly hosszú idő óta. Büszke haragjából kevély dacz lett. Tehát Jolántának hívják a rejtélyes, ketalakú, két-életű tündért? Ép oly gögös, mint nővére. . . . Hisz nekem látnom kellett őt egyszer-mászor Viktoránál, midőn atyjukkal Pestre rándultak. Persze akkor még oly gyermekleány volt, kit nem szoktunk észrevenni. . . . Jolánta, úgy látszik, örökölte néjje gyűlöletét. Kétségtelenül ismerte őt látásból. Ott menekült előre, itt pedig elkerülte. No, hát az asszony megvan, a kit kerestél. Mi másképp képzelte őt az erdővárosi állomáson. Ah, lelkes szavai csak frázisok voltak a hazafias gróf Ladaryné számára. És ez a két alak egy személy! Ahhoz az ott öldöklő tűz szemhez, ahhoz a büszke arczhoz: az itt a szívbe lopódzó, édes hang miként illik?

— Eh, félre álomkép! — fakadt ki végre keményen. — El veled, lelkemet zsiabasztó, erőmet megtörő hitvány szerelmi ábrándozás! Ószolj el, jászai, halvány delibáb! . . . Dolgozzunk!

A titkár visszatért egy csomó hivatalos irással a hóna alatt és a főispán íróasztala közelében álló, sőtéték posztaló bevont kisebb asztalnál foglalt helyet. Megkönnyebbülten érezte magát. Mintha egy súlyos teherrel szabadult volna meg.

— Magyar úr, kérem, — kezdte íróasztalához ülve, — keresse elő a holnapi közgyűléshez szükséges aktákat. . . . Vadas János, a szenecsenetlen hivatalosolga jelentkezett már?

— Igenis!
— Főispáni hajdúnak fogadom.
— Parancsa szerint!
— Graupenhofert az elbocsátás valódi okát, a súlyos testi sértéssel, beismerte. . . . Tudom, hogy állásától való fölfüggesztése nagy zajt fog ütni.

— Meglehet. De igaz az is, hogy méltóságod nemesszívú, erőlyes föllépése imponálni fog.

Magory megelégedetten mosolyogva, folytatta:
— Most pedig mindenekelőtt dr. Katzen-dorfernek Orbán tanár által kétesnek tartott osztrák doctor-philosophiae oklevelére, úgy a színházi ügyre vonatkozó ügyiratokat kérem.

Aztán, ime, itt egy bizalmas levelem a megyés püspökhöz. Kérem ezt sajátkezűleg másolja le és adja át nekem aláírás végett. Továbbá: jegyezze föl Virvalek elemi tanító nevét. Ha magyarellenes érzése bebizonyul: nyugdíjaztatjuk, esetleg elcsapatjuk fegyelműtön. Továbbá még kérem: írjon nevemben néhány sort Pinter Henriknek, az «Ország» ismert nevű munkatársának Budapestre, hogy egy alapítandó magyar lap dolgában fáradjon ide és szálljon meg nálam.

A titkár úr nevetett magában befelé. Nesze neked, Manlich! Lesz belőle ribillió.
— Végre asztalomon találtam Kamperle Rudolfnak a cs. és kir. udvari szállítói czím elnyerése iránti folyamodványát, melyet a miniszterium küldött le. Nem ajánljuk, mert a nevezett renitens, csökönyös német.

— No, megint egy matadort provokálunk, — gondolta Magyar.

— Mindent följegyeztem. Meglesz, a mint méltóságod parancsolja.

A titkár e szavai után az aktákkal távozott. Szembe jött vele Verpeléti.

— Ah, ön az? — köszöntött Magyar kelletlenül s kezét nyújtott a belépőnek.

— Ne féljen, főispán úr, zárt ajtón át nem intervjuolunk, — volt az ironikus válasz, — annál kevésbbé, mert nem hallhattunk államtököket.

Nyomban Verpeléti után lépett be Hancsóhné férjével és jelentette, hogy a város az ünnepi kiváltságos fényében ragyog és a polgármester már alant vár a városi diszfogaton. Jó lesz sietni, ajánlja ő nagysága, mert az eső már fenyegetődni kezd; Gergely is megjelent kálappal, felöltövel.

Magory beleült a polgármester mellé az elegáns kocsiába, mely elé két fényesen felszerelt, cizfrán felsallangozott nemes fajú tizenhat markos két almásszürke volt fogva; a bakon egy ezüstszinűsornó dalmányú, pántlikástollas pörge kalapú, huszárosan toldott-pödrott bajuszú német sőgőr diszelgett, oldalán az «en plein parade» öltözött főispáni a latere-hajdúval. Utánuk, egy kis távolságban, Magory fényes magánfogatóban az inkognitó-útítársak foglaltak helyet.

A kiváltságos programmszerű fényével és lelkesedéssel tartották meg. Csak hogy alig tíz perc múlva megeredt a viharos záporosó, egész kis felhőszakadás, egyszerre szétverte, eloszlatta az utcákat tolongva ellepő közönséget. Ezt az esős égháborút a magyarok istene küldte, mert a szélső kifelhauserek által feligazított német munkások, utcai suhancok és csavargók valami idétlen demonstrációra készültek a főispán ellen. Magory a polgármesterrel rögtön visszafordult, Hancsóhné is, de előbb Verpeléti, ki hírlapírói kötelességét ment teljesíteni, a vaspályához szállították. Vacsorára Magory a polgármestert is ott tartotta, kit nagyon lehangolt a főispán energikus szózata a nyelvkérdés dolgában, s ritka képességét mutatta annak, mint lehet egy álló óráig tanakodni, a nélkül, hogy az ember nézetét csak egyszer is nyilvánítsa.

Vacsora után Magory aláírta a neki bemutatott iratokat. A titkár jelentette, hogy a Graupenhofert, ki nem választott, hanem kinevezett tisztviselő, fölfüggesztését a vele sógorságban levő polgármester helyett, Hajner főjegyző írta alá.

Mandurer úr, gondolta Magory, ily kényes kérdésekben nemcsak véleményét, hanem aláírását is félti.

— Hát a főjegyző nincs Graupenhoferral valami sógorságban, — kérdezte tréfásan Magyartól.

— A hogy vesszük, méltóságos uram, — szólt a komolyarcú fiatal ember, alig bírva elfojtani egy önkénytelen mosolyt. — Valami családi viszály miatt haragosa az igazgatónak. A főjegyző úr szép, fiatal neje volt az összezörrenés oka.

— Ah, ah! Graupenhofert, a mint Orbán tanár beszélt, az erkölcsösséget a kórikumig védő színházi bizottsági Tartuff!

— És szerzetes-konfráter, úgynevezett: «Vir eximii virtutis!» — jegyezte meg változatlan komoly arccal a főispáni titkár. — S a véletlen úgy akarta, — tette hozzá, — hogy éppen Vadas, a már egyenruhába öltözött új hajdú, adja kézhez Graupenhofertnek a városi rendeletet.

— Az akasztott ember a fölfüggesztettnék. Tehát: az igazgató függ, nem az öngyilkos szolgál. Szép tableaux lehetett a kettő találkozás. No, jó éjt, édes Magyar! Egy kis harczunk lesz, annyiban bizonyos!

De nobis, sine nobis.

Nagy zajt ütött Graupenhofert fölfüggesztése, melyet az este maga beszélt el büszke nyugalommal a Bürgervereinban és a «Möhrenkopf» kávéházban. E kifelhauser-törzshelyiségek előtt csoportosulások támadtak és lármásan szidták a németföld schovinist főispánt. Tehát: a vulkán háborog. Pedig Boxer rendőrkapitány másnap reggel biztosította a főispán urat, hogy Német-Hunnia csendes a — záróra után és hogy a mai közgyűlésen nem lesz karzati botrány. Arról kezeskedik, mert a diszgyűlésen köze-kialtított rendzavaró suszterinast, ki ugyan konok tagadásban van, már tegnap este lecsukta.

— Bocsássa szabadon! Az ünnepségek alatt börtönbe ne kerüljön senki, — szólt a főispán és az érte jött Mandurer polgármesterrel a közgyűlésre ment.

Nem igen zajos, de zavartalan éljenek kísérték székéig. Úgy a bizottsági tagok, mint a karzat ülőhelyei zsúfolva voltak. A hölgykarzat első sorának díszes közönsége közt ma hiányzott Hortenzia hercegnő. A gyűlés megkezdése előtt Magory, ősi szokás szerint, néhány tiszteletbeli tisztviselőt nevezett ki, főispáni jogánál fogva. Ezek a tisztviselőket letették.

Erre Orbán, a napirend megkezdése előtt, dr. Katzen-dorfer megtámadt doktori oklevelét tárgyalva, általános meglepetés és izgalom közt, interpellációit intézett a polgármesterhez. Ez csűrve-csavarva a dolgot, na, persze, magyarul ezt mondta:

— Főispán úr ő méltósága ezen ügy, mely az utolsó gyűlésről visszamaradt, a napirendbe most fölvettem.

Orbán nyomban kijelentette, hogy a választ tudomásul veszi. Hanem a kifelhauser-had hihetetlen zajongásba tört ki.

— De mi nem vesszük tudomásul! — kiáltották össze-vissza magyarul-németül. — Vegyék le a napirendről.

— Ez a pár ultra-magyar sikanériája, — kiáltott föl dr. Wauvertics magyarul. — Kár volt őket túlzott lovagiaságból beválasztani!

— De igenis, a választ tudomásul vesszük! — pattant föl Orbán és néhány pártbíró, kik jobbra a kisiparosok, hazafias érzelmű kisebb tisztviselők és tanítók szavazatai révén kerültek a bizottságba.

Magory többszörös esengetésére beállott a csend.

— Dr. Katzen-dorfer úrnak — mondta, — ki mint közvetlenül érdekelt, szólásra feliratkozott, megadom a szót!

Dr. Katzen-dorfer, a bizottság több mint háromnegyed részét tevő kifelhauser-majoritásának: «Nem tárgyaljuk!» kiáltásai közt, szót emelt, persze a maga jogos idiomján:

— Nincs szándékom, tisztelt közgyűlés, a szavazást megakasztani. Kijelentem azonban, hogy irásban beadott nyilatkozatomat ez ügyben fenntartom és ahhoz sem hozzáadni, sem abból visszavonni valóm nincs! Azért tehát a «De nobis, sine nobis» mottó alapján elhagynom a termet.

Erre Graupenhofert és a többi szomszédos elvtársak feltartóztatása és a zajos viharos: «Maradjon!» «Csak menjen!» kiáltások daczára ment egyenesen kifelé.

(Folytatása következik.)

Graupenhofert, óriási zaj közt, képéből kikelve, szót kért. A higgadtabbak csitogatni kezdték a lármázókat, a mi a zajt még fokozta. De Magory stentori hangjának, a csengettyű zenekísérete mellett, sem volt hatása. Orbán és társai az óriási többség erős püsszegése közt, obstruáltak a szót kérő Graupenhofert ellen és nem engedték őt szóhoz jutni.

— Nem illik, hogy itt maradjon! . . . A fölfüggesztett tisztviselőnek, ha virilita is, a közgyűlésen nincs helye! — zajongtak Orbánék.

— Az van nem illendő, van nem tapintatos! . . . A ki Untersuchung alatt áll, menjen a Commissionhoz, kriminális bírósághoz! . . . E végakordokat Rosenmüller és Vogelhuber hangoztatták. Magory nem vetett erős gátat e hazafias obstrukciónak.

Graupenhofert is attól tartott, hogy a törpe minoritás, a bécsi reichsrath föltéltel ellen-zékének példájára, repülő nyomtatványok, könyvek, sőt tintatartók segítségével fogják a terem-ből kiüldözni, mert ettől a tíz-tizenöt vad ultrától minden kitelik! . . . Fölkelt tehát helyéről, félkezesített ellenségeit magasra emelt kezével megfenyegetve, utat tört magának az őt csitítva feltartóztatni törekvő elvtársak tömegén át. S aztán, mint Coriolán Róma kapuján, rohant kifelé.

Erre a békésebb dr. Wauverticsot is elhagyta a türelem és az elnöki szék felé intve, most már ő is németül, a szenvedély hangján így kiáltott föl:

— Tiltakozunk a szólás szabadságnak a főispán úr által elnézett erőszakos elnyomása ellen! Vezetőinket kiüldözték! Nem tárgyalunk! («Ugy van, nem tárgyalunk!» magyarul és német nyelven.) Tiltakozunk! Utánam, elvtársak! Hagyják el a termet, óvást emelve az erőszak ellen!

Erre a heves szerbvertő doktor-nőbőb haragosa, izgatottan, kirontott a teremből. A Kifelhauser nagy többség egy tekintélyes része, köztük Milchwachtel és Schnauzinger követte őt.

A zaj csillapodóban volt. A főispán riadó szava: «Csendet kérek!», a csengettyű viszhangjától kísérve, egyszerre elnémította a termet. Magory főispán beszélt:

— Az aljegyző urak megszámlálták a terem-ben maradt bizottsági tag urakat, kiknek a többség pártjához tartozó részét, hazafias ki-tartásukért, meglep elismerés illeti meg. (Éljénzés a szélsőbaloldali széksorokból.) Konstatálom tehát, hogy a gyűlés határozatképes. Ennélfogva szavazás alá bocsátom a kérdést, hogy a közgyűlés tudomásul veszi-e vagy nem a polgármester úrnak a dr. Katzen-dorfer-ügyben adott válaszát?

A közgyűlés többsége felállással tudomásul vette a választ. (Egy német hang: «Nem értet-tük a kérdést!» Orbánék visszavágták: «Dehogy nem!») Egy magyar hang, élénk helyeslés közt: «Az előbbi főispán úr németül is megismételte az ily kérdéseket!»

Manlich látta, hogy dr. Katzen-dorfer, az újságkiadó «lieber Feind» ügye ellen megvan a többség, mint kétkulacsos pávatollas, fölső-legesen tartotta, hogy magát a székéből való fölemelkedéssel fárassza. Ülve maradt tehát a magát vadszitnyának geráló Tututum a terem-ben maradt szélső németekkel.

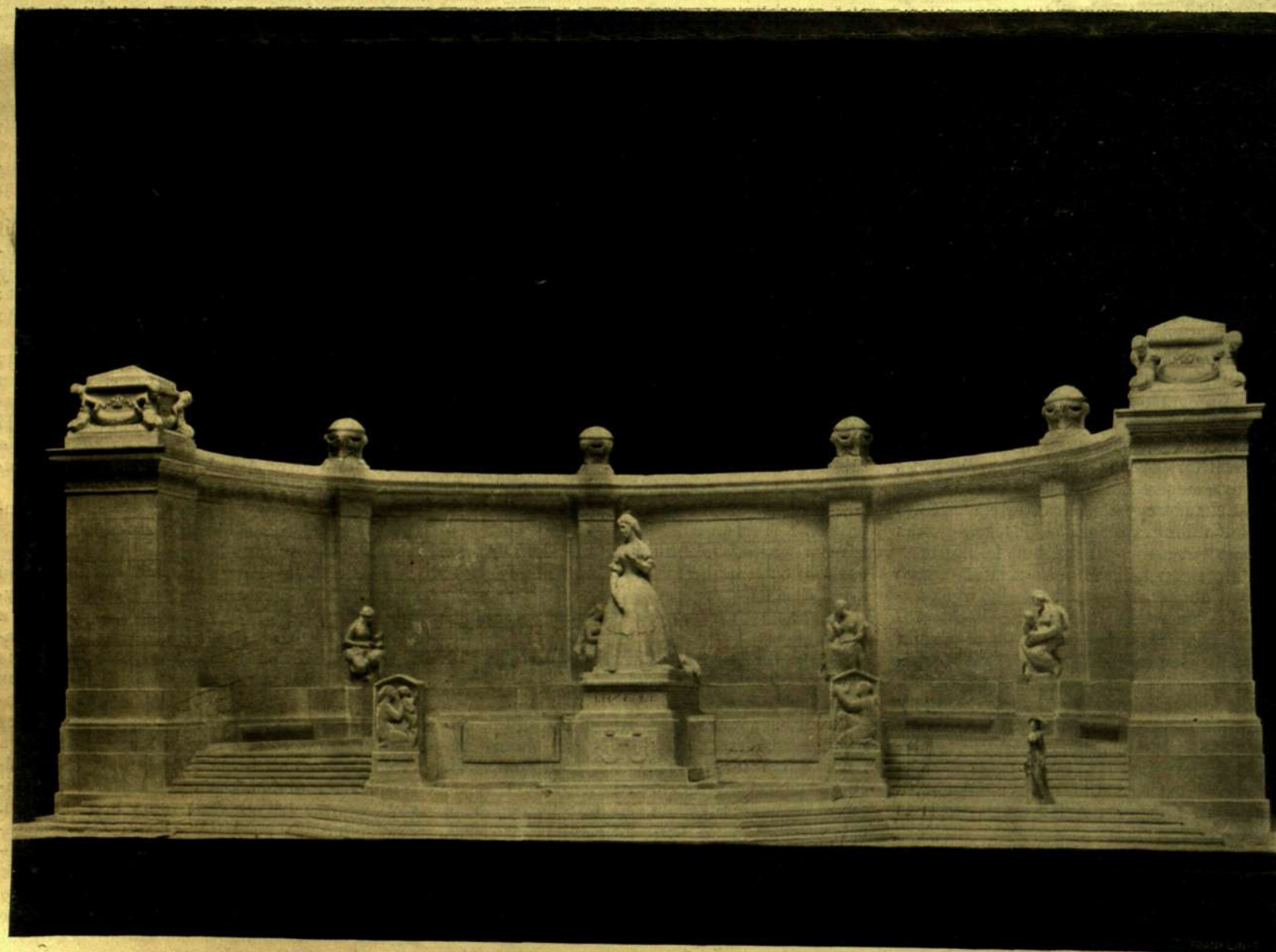
Magory kimondta a polgármesteri válasz tudomásulvételét és aztán így szólt:

— Most következik a napirend!

A patriczius pártvezér urak és nagyszámú híveik, kik velük a termet tüntetőleg elhagyták, erősen biztak abban, hogy a közgyűlés a hátramaradt bizottsági tagokkal nem lesz határozatképes és ha esetleg határozatképes lenne is, elég pártbíró marad a teremben, hogy az eddigi hepehászkodó, elenyésző törpe minoritás minden indítványát leszavazza. De a bölcs urak mindkét föltevésben csalódtak, szintűgy a teremben maradt hívek föltétlen pártfegyelme-ben is. Ez utóbbiaknak, egy kis töredék ki-kivéve, mintha hálgyo esett volna le szemekről. Egy tekintetre meglátták, hogy miféle kétes-értékű pártvezérek vezetése alatt állnak. E szerint könnyű dolga volt ez urakat Magorynak, a ki kitartásukat az ímént is irakelt elismerte, minden erősebb presszió nélkül, czéljainak meg-nyerni. Először a városi színház ügyét tárgyal-ták, a benyújtók: Orbán, Arncsi, Rosenmüller, Vogelhuber és tizenkét társuk (ez volt az egész radikális magyarság) sürgősségi indítványára.

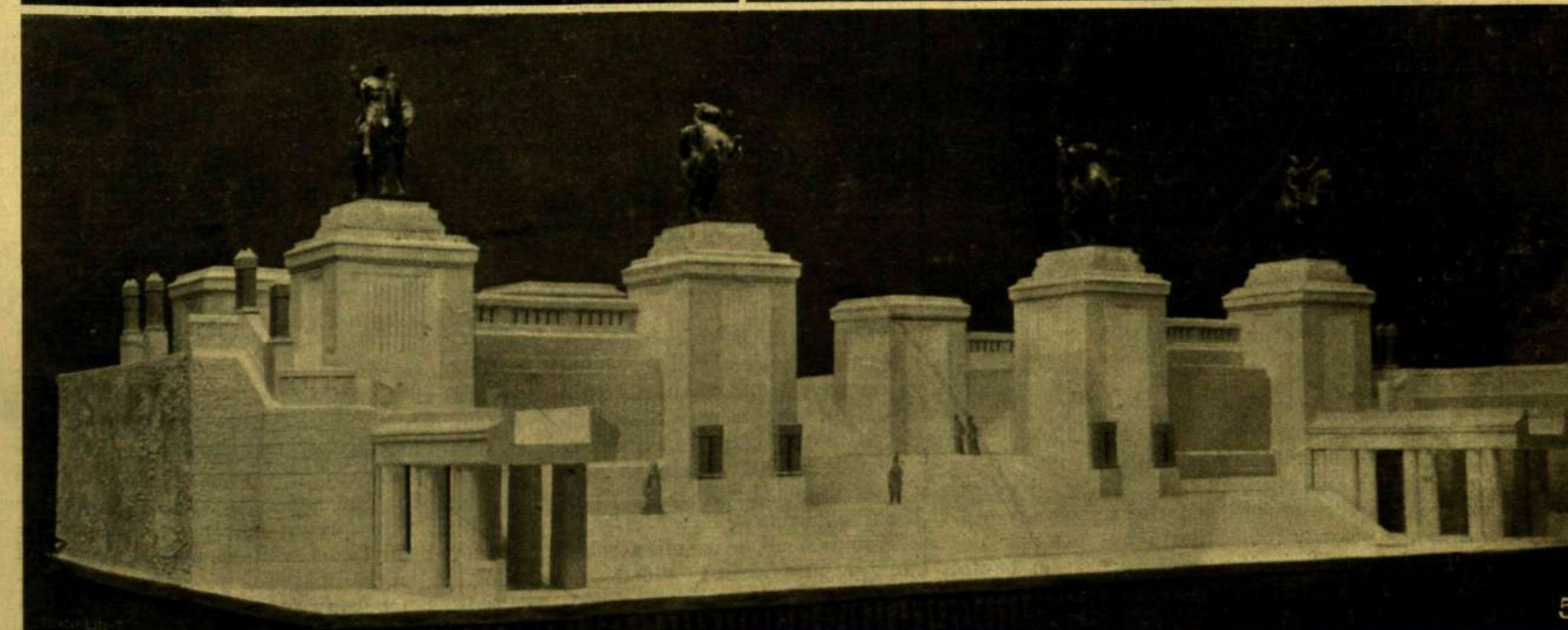
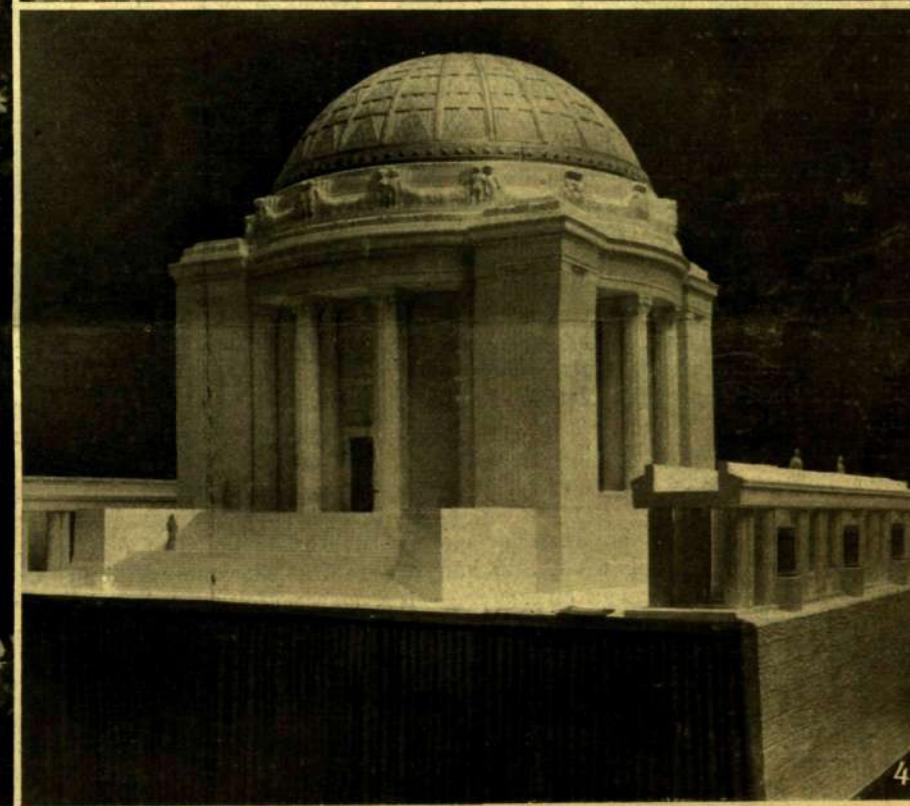
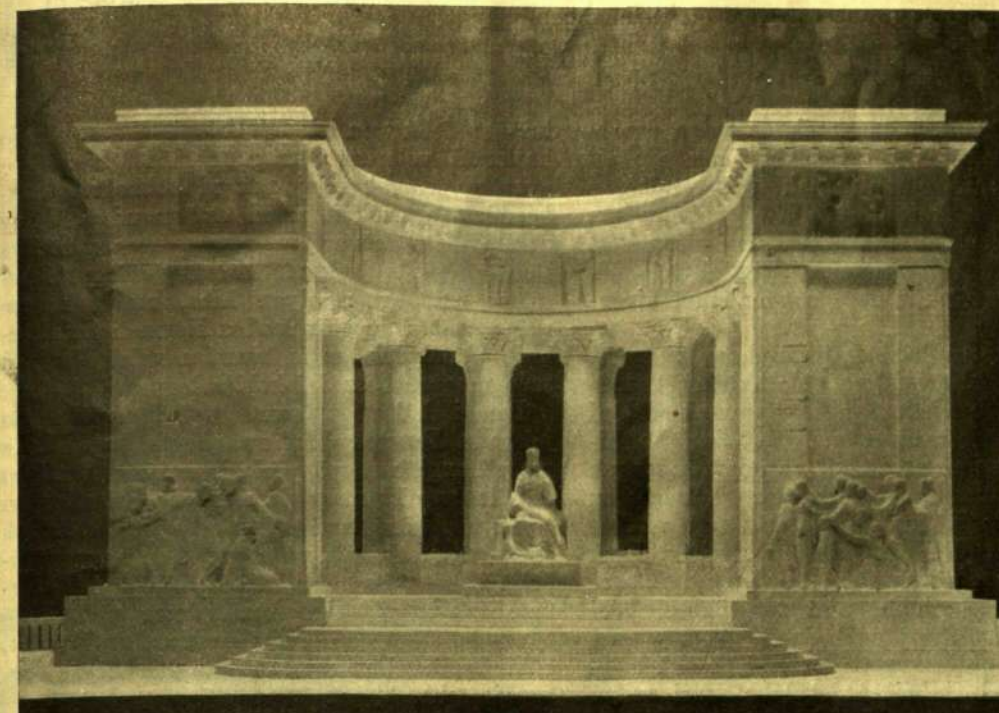

A BIRÁLÓ BIZOTTSÁG TAGJAI.

TELCS EDE ÉS GYÖRGYI GÉZA TERVE (I. DÍJ).

AZ ERZSÉBET KIRÁLYNÉ-EMLEKMŰ PÁLYÁZAT. — Balogh Rudolf felvétel.

1-2. HIKISCH MŰÉPÍTÉS ÉS SZENTGYÖRGYI SZOBRA SZER TERVE (II. DÍJ). — 3-5. MARÓTI GÉZA TERVE (III. DÍJ).

AZ ERZSÉBET KIRÁLYNÉ-EMLEKMŰ PÁLYÁZAT. — Balogh Rudolf felvétel.

Régi rossz szokás a Nemzeti Színházban, hogy ilyenkor, nyár felé veszik észre, hogy a színháznak tulajdonképpen irodalmi és kulturális feladatai is voltak és vannak. Ekkor jönnek az úgynevezett klasszikus előadásokkal. Új darabokat, sikert ígérőket már nem érdemes bemutatni, a sikeres újdonságok már le vannak játszva, hát elő azokkal a darabokkal, amelyeknél a fődolog, hogy a világirodalom remekművei is ott szerepelnek a színház műsorán. Az idei saison sok bukása, kevés sikere kissé siettetett is a jobb lelkiismeretre térést, úgy, hogy azt kell mondani, a Nemzeti Színháznak egész évéből az utolsó két-három hónap volt a leginkább irodalmi színvonalú.

Gróf Teleki László tragédiáját, *A kegyenc*-et is feltűjtették, azt a darabot, a melynek különös nagy prestige-e van irodalomtörténetünkben. Irójának izgatón érdekes közéleti pályája, a darabban magában nyilvánuló szándékok nagyszabású volta s két generáció irodalomtörténeti kritikájának megegyezése a magyar drámaírás legmagasabb fokán láttatta ezt a tragédiát, egyenesen a *Bánk bán* mellett, a második nagy magyar tragédiát.

Az értékek maradását azonban nem a kritikusok ítélete dönti el, sem az iskola tanítása, hanem csupán csak az idő. Aischylos évezredek távolán át, egyik legkevésbé határosnak tartott darabjával is hatni tud, évezredek izlésének, világérfogásának, egész szellemének szátféle átalakulása nem tette avulttá, — egész sereg olyan újabb mű, a melyet nagy erőfeszítéssel igyekszik életben tartani a hivatalos kritika s a töle függő iskola, bebalzmozott holttestévé vált a kulturának. *A kegyenc*-et is be lehet balzsamozni, de eleve tenni már nem, — bele kell nyugodnunk, hogy ez a darab is odakerült az irodalomtörténeti értékek sorába, a melyeknek megvan a maguk tiszteltetelméltó helye a múlt emlékei között, de a mai élettel és a mai izléssel többé nincs semmi kapcsolatuk. Minden jó ügyeket, a mely életre akarja galvanizálni, csak annál élesebben mutatja életképtelenségét. A színházi néző, a ki elvégre mégis eleven művészi élvezetet vár a színházról s ezt az élvezetet nem hajlandó az újabb annyira hangoztatott «konzervatív irodalmi érzéssel» helyettesíteni, vagyis nem hajlandó az élettől és az irodalmi fejlődéstől távol álló könyvtudósokkal diktáltatni a maga élvezetét, — a színházi néző ilyenkor ösztönte, sőt talán túlerővel revizió alá is veszi azokat az ítéleteket, melyeket egykor az iskola vert bele a múlt egyes irodalmi műveiről.

A kegyenc — szó sincs róla — nem jelentékeny darab általánosságban sem és még kevésbé az a magyar dráma színvonaláról nézve. Mindenesetre egyike a negyvenes évek magyar drámairodalmában a legsúlyosabb és legnagyobb lendületű alkotásoknak. Inkább elgondolásában, mint megismerésében, inkább a darab mögött, mint magában a darabban van valami nagyszabású, valami szenvedélyes erő, a mely folytonosan érezteti, hogy egy erőteljes temperamentum és egy nagy szellemi képesség műve előtt állunk. És van benne valami szinte öntudatlan bátorság, a mely a legrettentőbb emberi indulatokat meri a közönség elé vinni a maguk egész szörnyűségében, emberalatti gonoszságokkal, emberfeletti boszúval és világokat vérbe fojtó szerelmekkel mer játszani.

Mindez a egyszerű szörnyűség azonban merő színházi requizitummá válik egy író kezében, a ki a színpadon mégis csak diletáns s a maga nagy elgondolásaihoz nem szerzte meg az ábrázolás megfelelő nagy eszközeit. Valentinianus császár feneketlen aljassága, Aetius hun-verő méltósága és mindenekfelett Petronius Maximus megmérgezett szerelme és irtózatossága ismert minták, — a romantikus iskola pathetikus és melodramatikusan patronjai szerint készült kulisszaként hatnak, a mely nem tud többé felizgatni és nem kelt a mai nézőben egyebet, mint halvány

sejtelmet elmúlt hatásoknak. A mi a darabban érték volt, az a maga korának, a múlt század közepi romantikának volt értéke, s csak ennek a kornak szót, — nekünk ma legfeljebb történelmi érdekesség, filológusok és elműködésének martaléka. Tisztelettel nézünk rá, de csak mint a nagyérdemű, kivénhedt öregekre.

A Nemzeti Színházban, ha irodalmunk múltjában keres feleleveníteni való értékeket, tudnunk hálásabb feladatot is. Ott vannak például Vörösmarty drámái, a melyeket legjobb hitünk szerint igazságtalanul fogadott a maguk kora, érdemükkel jobban szorított háttérbe az irodalomtörténeti kritika és teljesen jogosulatlanul mellőz évtizedek óta a színház. Ezek sem tökéletes művek, de a mi érték van bennük, az maradandóbb, mint a legtöbb oly régi magyar drámáé, a melyek felelevenítésével hasztalanul próbálkozott a színház s kétségtelen színpadi hibáikat legalább is el tudná leplezni a modern és hozzáértő színpadi rendezés, a mely bátran vehetne magának annyi szabadságot színpadra hozásukban, a mennyit például a shakespearei drámákkal szemben venni szokott. Bizonyosra hisszük például, hogy a *Songor és Tünde* — melyre különben a kommunikációkban már régóta készül a színház, — arravaló rendező kezén, csak valamennyire arravaló színészekkel nagy és nemes sikert szerezne és meg tudna győzni mindenkit, hogy ez a legtöbb tűző és mélységű magyar drámai mű. Egy kis jóakarattal aztán Vörösmarty többi darabjai közt is lehetne találni fölélesztésre alkalmasat.

A kegyenc előadása különben mégis érdekesség volt. Főszerepében lépett fel először a Nemzeti Színház legújabb tagja, *Kürti József*, a kit a Magyar Színházról szerződtettek át. Erről a fiatal művészről már volt alkalmunk szólni egy-két nagy szerepével kapcsolatban, mint mai színházunk legtöbbet ígérő tehetségeinek egyike. A Nemzeti Színház új környezetében is teljesen érvényesült. Nagyon intelligens és öntudatos színész, mindig tudja, mit csinál és azt csinálja, a mit kell. Mozdulataiban, beszédében, a színjátszás minden eszközeinek használatában nagyon egyszerű és erősvonalú. Tud uralkodni a darabon és környezetén, igazán központja tud lenni a darabnak, melyben ő a főszereplő. Mint Petronius Maximus különösen a második felvonásban, feleségével, Juliával való jeleneteiben valóban nagyszabású művészetet mutatott, el tudta feleltetni az egészen belső valószínűlenségét és ma már sokszor visszásnak tetsző páthosát, éreztetni tudta azokat az elemi szenvedélyeket, melyek mégis csak benne vannak a szerepben. A későbbi felvonásokban is össze tudta fogni a szerepet, a mely mindinkább szétesik és meg tudott belőle menteni annyit, a mennyi megmenthető. Beesületesen küzdött a dráma lehetetlenségeivel és nem egyszer meg is küzdött velük.

Egy olyan tulajdonsága van, a melynek meg kellene lenni a Nemzeti Színház legutolsó művészeiben is, de sajnos, olyan ritkává lett, hogy külön éretnyék kell kiemelni. Kötőn tud beszélni. Értelmesen, póz és sallang nélkül, az érzés árnyalatait éreztetve, a nélkül, hogy mutogatná az éreztetés eszközeit is, — magától értetődő művészettel.

A jól beszélés művésze, a színjátszásnak legfontosabb tényezője, vissza kellene hogy nyerne jogát a Nemzeti Színházban is. Minden színházunk között ott hallani a legtöbb elcsavart, félérthető vagy érthetetlen beszédet. Amíg is rossz hallani a színház mostani nézőterén s egyik-másik színész még jobban meg is nehezíti a közönség dolgát. *Beregi Oszkár* is ezek közé tartozik s ez talán sohasem bántott annyira, mint a *Faust* előadásán, mert ott sajnáltuk legjobban azokat a gyönyörű mondanivalókat, a melyek elvesztek fülünk számára és mert ebben a darabban az a legfontosabb, a mit a szereplők mondanak, fontosabb mindannál, a mi a színpadon történik. A bekezdő nagy monológok például

talán a felét sem lehetett érteni. E sorok írója hajlandó volt ezt a maga hallóképessége fogyatékosságának tulajdonítani, többektől tudakozódott s azok is mind azt mondták, hogy nem értik a szöveg java részét. Nem számítva *Beregi* egyéb, sokszor felhányt fogyatékosait, ez maga is olyan hiba, melynek nem volna szabad megtörténni a Nemzeti Színházban, a melynek az is hivatása volna, hogy a szép magyar beszéd iskolája legyen.

Beregi különben sem goethei értelemben játszotta *Faustot*. Modern, ideges, kapkodó, a maga hangjában gyönyörködő neuraszthenikust csinált az élet nagy problémáiba misztikusan elmélyedő középkori tudósból, ismert előképek szerint szerető ifjút a szerelem nagy szimbolikusából. Az alak kétféle, öreg és megfiatalított megjelenése között nem volt belső kapcsolat: két darabra vágva kaptuk *Faustot*, a ki Goethe koncepcziójában belsőleg a leg-egységebb, legigazabban élő lény. *Beregi* általában a pillanatnyi helyzetek színésze: a helyzet mindig magával ragadja, csak éppen annak hangulatát fejezi ki, az alak egysége, tulajdonképeni jelleme rendszerint szétbomlik nála. Egységes felfogásban egy szerep a különböző helyzetekben — mint a jól csiszolt briliáns — különböző fazettáival csillog, de azért az egész egy marad, — *Bereginél* a fazetták önállóulnak és külön-külön egymás rovására akarnak csillogni.

A *Faust*-előadásnak azonban máskülönb voltak vigasztaló momentumai is. Első sorban *Várady Aranka* Margitja. Bájos volt, naiv, kedves, leányosan szerelmes és szűziesen érzéki, gyöngéd és érzelmes, — olyan, a milyennek Margitot Goethe elgondolta. Ez a fiatal színésznő a Nemzeti Színház leghasznosabb nő-tagjává lett, mindig meg lehet benne bízni, mindent becsületes művészettel csinál meg és erejének való feladatokban művészt is tud nyújtani. A közönség is nagyon szerette Margit szerepében s valóságos ünneplésben részesítette. Neki is ki kell emelni értelmes és kifejező beszédét.

Pethes Mefisztó-jában talán nem volt elegendő ördögi vonás, a hangnak, a beszédnek szűró élessége és sebző iróniája. Az egész szerep azonban nagy művészi gondnal és igen intelligens, megértő felfogással volt megcsinálva s a hol kellett, éreztette az alaknak fantasztikus, nagy arányú körvonalait.

A legnagyobb munkát azonban nem a színészek végezték, hanem a rendező. Alig van a drámairodalmában darab, a mely több dolgot ad a rendezőnek, mint a *Faust*. Huszonegy kép egymásra következését elrendezni, annyi sokféle hangot és hangulatot eltalálni és annyi különböző színészt úgy mozgatni, hogy a darab egységes karaktere megmaradjon s az egésznek a tartalma, ezéjja a néző előtt kialakuljon, tömegre nézve is imponáló munkát ad. *Dr. Csáthó Kálmán* nagy gondnal és látható szeretettel végezte dolgát. Ismert *Faust*-illusztrációk alapján állította össze a díszleteket és kosztümöket s talán nem csalódtunk, mikor egyes szereplők kiállításán és mozdulatain is némely *Faust*-rajzok hatását véltük észrevenni. Elvben lehetne erről beszélni, mert elvégre más dolog a könyv számára való illusztráció és más a színpad, — de ebben az esetben a gyakorlatban bevált a dolog: az egész rendezés szép volt, érdekes volt s még szebb és érdekesebb lett volna, ha a színház kissé több áldozatkészséggel készített volna el némely díszleteket.

Nem csekély munkát végzett a közönség is. A *Faust*, bármily gazdag mélységben és szépségben, bizony próbára teszi a néző színházi teherbírását. Fél nyolcztól éjfélig a színházban ülni, nem fáradni bele a figyelésbe, a rövid képek folytonos váltakozásába, nem kicsi dolog. A mi közönségünk jó szívvel, érdeklődéssel és fogékony rokonszenvvel ült a színházban, nem lankadt el és hálásan fogadta, a mi jót a színészekről kapott s láthatólag gyönyörködött Goethe szellemének emberfölötti gazdagságában és egyszerű lendületében.

Schöpfung Aladár.

KÉPEK A DÉSY-LUKÁCS PÓR TÁRGYALÁSÁRÓL.

Bér Dezső rajza.

FALUSI REGGEL.

ELBESZÉLÉS. IRTA KRÚDY GYULA.

— Az éjjel álmomban sok vizet láttam, — kezdte szomszédunk, özvegy Macskásiné a reggeli beszélgetést az alacsony palánkon át. — Olyan nagy volt a víz, hogy mind elvitte a hidakat.

Nagyatyám, a ki ilyenkor a galambokat nézte, nagyot nevetett:

— Most már biztos a gyerek. Nagy víz mindig gyereket jelentett, a mióta az egyiptomi álmoskönyvet kitalálták.

— Bolond a tekintetes úr, — felelt sértődve az özvegyasszony és darab időre abbahagyta a beszélgetést.

A galambok fehér karéjban keringtek az udvar felett, mint a szentek glóriája. Nagyatyám apró, szurokszerű szemével áhítatosan nézte a száló madarakat... Mert csak a madarakat szerette.

Az özvegy még a sövény mellett állott, mintha várna valamit.

Nagyatyám foghegyről veté oda a szót: — Nem jó az özvegyasszonynak annyit álmodni, Julesa hugom. A sok álomnak baj a vége. Valamelyik álom egyszer csak megvalósul... Az asszonyok különben is bolondot szoktak álmodni. Hát még az özvegyasszonyok!

Macskásiné, szomszédunk és távoli atyánk fia nagy tisztelettel hallgatta vénséges vén nagyatyámat. Az öregember imponált az asszonyoknak, mert nem adta be a derekát, mint általában a vén emberek szokása, még lóra is ült néha napján, — igaz, hogy leszállni nem tudott. Az asszonyokkal úgy beszélt, mintha gyermekeknek tartaná őket. Sehogy sem vette komolyan, hogy Macskásiné fiatal, teltebbelű, jókedvű menyecske, a kinek olyan a formája, mint a mézél teli virág. Talán szent ember volt a nagyapám? Nem az, csak az időt tévesztette el az öregúr. Még mindig Majlandba képzelte magát, a hol a vértsekkel szolgált és nem ő járt az asszonyok után, hanem azok jártak utána.

Az özvegy csak nem mozdult a sövény mellett. A fehér kötenyét babrálgatta:

— Hát aztán honnan tudja a tekintetes úr, hogy mit álmodnak az asszonyok? — kérdezte és a szemét tévővázva lesütötte.

— Nézd, hogy purcizlik! — kiáltott fel nagyapám a bukó galambra mutatva újjaival. — Akárcsak valami asszony, a mikor a szerelem kergeti. Akkor bukfecezik a legokosabb asszony is, ha megbolondult. És többnyire az álmodtól bolondul meg. Mert az álom a legjobb kerítő.

— Az álmod is sajnálja a szegény asszonyoktól, nagyam, — méltatlankodott Macskásiné.

— Nem én, — felelt vállát vonogatva a nagyapám, — de álmodjanak tisztességes dolgokról. Álmodjanak időt, lutriszámot; álmodjanak meghaltakkal... De bezzeg, ugy-e jobban szerettek eleve álmodni, mint halottakkal, hé? — rikkantott az öreg úr.

— Lehet is az álomnak parancsolni, — mentegetődzött özvegy Macskásiné. — Az álom csak úgy jön. Hogy vigasztalója legyen a szegény asszonyoknak.

— Jön ám, mert hívjátok, akarjátok. A legjobb asszony se gondol rendes dologra, a mikor behűnyja a szemét este, az ágyában. Valld be csak, Julesa hugom, hogy mindig legényekre, férfiakra gondolsz, midőn a hold besüt az ablakon?

— Szegény jó uramra gondolok, — felelt komolyan az asszony.

— Hát persze, hogy ő rá is gondolsz, szegényre, hisz ott sétál fehér lepedőben a holdvilágban. Jön-megy az udvaron, a míg a kakas el nem zavarja. De csak az eszed fele van ott, az egyik szemeddel látod, a másik szemed eleven hűsből-vérből való férfiakat lát és nincsen annyi hajad szála, a hányszor álmodban már vették fel.

Macskásiné elmosolyodott:

— Nem egészen úgy van az, a hogyan a tekintetes úr mondja. Mégse ismeri az asszonyokat.

— Én ne ismerném? — kiáltott fel az öreg úr. — A császárt csak tíz évig szolgáltam, de az asszonyokat ötven esztendőig.

— És ha százig, akkor sem tud belőlük többet, mint a gimnázista unokája.

Nagyatyám elvörösödött:

— Megbolondultál, Julesa?

— Nem én, tekintetes uram. Csak elmondok valamit, a mi nem is olyan régen, — talán csak az éjszaka történt.

— Aztán őszinte légy, hugom, — mondá az öreg úr duruzsolva, mert nagyon szerette az asszonyok történeteit.

Az özvegyasszony áthajolt a sövényen és két fehér kezét felőgatta a futóka kék virágai között.

— Ez így volt, nagyuram. Este elbozsátottam lánczáról a Tiszát és körülnéztem árva udvaromon. Tyúkcskám már elesenedesedtek a kocsiszínben, Pista kakasom álomban kukorékolgatott és a láthatáron, kertem felett olyan sötétpirosak voltak a felhők, mintha a menyeyi juhászok éppen a felhők megett rakták volna meg éjszakára pásztortűzüket. Lehajtottam a fejem és felfohászkoztam, édes jó istenkém, hát már most egész életemre árva leszek? Mert nappal még csak valahogyan elbirom a magányt. Jó szomszédaim vannak. De a mint jön az este, hát nagyon elszomorodom és mindjárt azon gondolkozom, hogy kihez is kellene férjhezmenni? Megforgatom fejemben Pétert, megforgatom Pált. Az egyiknek a bajsza nagyon vastag. Az ilyen emberek verekedni szoktak. De még az se volna baj. Nagyobb hibája, hogy mindig tulipiros selyemkendő van a szívarszebbébe dugva, — pedig én a tulipirosat ki nem állhatom.

Azt kérdezi, nagy jó uram, hogy Pálon mi kivételről találók. Hát azt is megmondom, ha már benne vagyok az őszinteségben.

Pálnak fagyott a füle.

Tudom, hogy nagyuram erre is azt mondja: Szedte-vette, úgy se a fület szeretik az asszonyok a férfiaknak, ne nézz a fülre, ha nem tetszik. De én már mindig csak odanézek. Mikor azt mondja, hogy: «drága szép angyal, Julianna», hazudnék, ha nem esne jól szegény elhagyott szívemnek, — de aztán megint csak a fagyott fület látom.

Istenem, szegény uramnak milyen szép füle volt!

— Mint a szárnak! — dörrent közbe nagyapám.

Az özvegy nem felelt, csak elhallgatott, elábrándozgatott és jó darab idő múlva folytatta:

— Így volt az este is. A kapum bezárva, tyúkcskám elpihenve, házörző kutyám az udvaron. Ilyenkor ráérek a férfakra gondolni. Napközben csak akkor gondolok rájuk, ha térszát gyűrok.

— Te hamis! — vélekedett az öreg úr.

— Hogy mind olyan a férfi, mint a térszta. Űgyes asszony azt gyűr belőlük, a mit akar.

— Hát aztán, mi történt este? Tudod, én korán fekszem.

— A mint sétálgatnék hátrafont karral az udvaromon, a betűmiákból úgy szálldosott az illat, mint a jószagú eső és a Vasadjék szürke kandúrja végigbandukolt a kerítésen, egyszer csak kopogtattak a kapun. Egyszer, kétszer, háromszor.

Mondtam már, hogy este volt.

Lábujjhegyen a kapuhoz lopoztam és kilestem a hasadékon. Hát uram-teremtőm, ki van odakünn? Senki más, mint Ferke, a lánykori udvarlóm, a ki még azelőtt kérte meg a kezem, mielőtt szegény uramat ismertem volna. Ferke szegény fiú volt, az anyám ajtót mutatott neki. Most is, a mint ott állott, eleinte úgy láttam, hogy bizony kopottas a guñyája. A haja hosszúra megnőtt és a cipője poros volt. De az arca most is az a halovány, sápadt arcz volt, a mely lánykoromban megbabonázott.

Sokáig hallgattam, de aztán mégis csak megszólaltam.

— Mit akar itt, Ferke?

— Erresszen be, — felelt, — nagyon fontos dolgot akarok mondani.

— Nem lehet én hozzám este bejönni, — mondtam, — mert már az asszonycselédek is alusznak. Még talán a szomszédban az öreg tekintetes úr sem szenderedett még el. De ha ő aludna, akkor is ébren van Vasadi szomszéd, a kinek úgy jár a szeme, mint a rókaé. Különösen az én házam táját figyeli.

— Hát akkor mit csináljunk? — kérdezte Ferke olyan búsan, hogy megsajnáltam.

Azt feleltem neki, hogy kerüljön a kertek felé. A kertemen van egy kis ajtó, a mely a folyóra szolgál. Lehetséges, hogy az az ajtócska nyitva van, próbálja meg... És Ferke már indult is a kert alá, én meg futottam az ajtót kinyitni.

(Nagyatyám olyan csodálkozó arczot vágott, mintha ilyesmit, vagy ehez hasonlót még sohasem hallott volna életében.)

— Beeresztetted? — kérdezte elfulladva.

— Be én, — felelt az özvegy menyecske. — Ferke mindig jóra való fiú volt, lánykoromban is csak akkor merte megcsókolni a kezemet, ha csaknem a szájahoz nyomtam. Fordult a kulcs a zárban és Ferke belépett.

Mintha útközben ruhát cserélt volna. Nem volt poros a cipője, de még a haja sem boglyas. A ruhája pedig mintha aranyos bársonyból lett volna szabva. Finom volt az, hogy gyönyörűség volt megtagogatni.

— Ej, haj! — dörögött nagyapó.

— Mert az asszonyok nagyon szeretik ám, ha puha a ruha és jó szaga van a zsebkendőnek! És leültünk egymás mellé a kis kerti padon. Ő azt mondta, hogy mindig-mindig rá gondolt azóta. Idáig csak azért nem jött, mert azt várta, hogy majd üzenek érte, mint hajdanában az öreg szolgálóasszonnyal. Megmondtam neki, hogy én azt nem tehettem, mert özvegyasszony vagyok. Megfogta a kezem és reám emelte halovány arczát. És csak nézett, nézett, hogy a szívem hol a kintől, hol meg a gyönyörűségtől vonaglott keservesen.

— Hát aztán?

— Átkarolta a nyakam, megcsókolta a szájam és tubiczájának nevezett. A mikor hozzám ért az újjaival, hát olyanforma érzésem volt, mintha most mindjárt meg kellene halnom a gyönyörűségtől. Ki tudja, meddig tartott ez? Órákig, évekig, vagy percekig.

Egyszerre felébredtem, a kutyám a holdat ugatta és az uram biztosan fehér lepedőben járt valahol a ház körül. De megyek is már a tyúkajaimat megetetni.

Az asszony nevetve elsomfordált a sövénytől, nagyatyám pedig jó darabig dörögött magában, míg ismét kedves galambjait kezdte figyelni.

FALUSI HOLD.

Tar ágak közt a falusi egen
Napesté jöttén a hold megjelen.

Újult karéja tündökölni kezd
S megszépült a szegény falusi est.

Alacsony homlokú házak fölött
Virraszt varázsa, a bús és örök.

S hogy nő az árny és hűga, a magány,
Mindig dicsebbé nő az éj falán.

Vékony karéja folyton fényesebb,
Már glória lesz holt tetők felett.

Ő a szerelmem, vágyam csillaga,
Az életem, az álomom ő maga.

Szép, tünde csillag tar ágak között,
Ott tündökölsz ma kedvesem fölött.

Ki dús haját, mely fényeddel rokon,
Most bontja ki a messzi balkonon.

Juhász Gyula.

LANDERER LAJOS.

EMICH GUSZTÁV.

HECKENAST GUSZTÁV.

RÉGI MAGYAR KÖNYVKIADÓK.

KÖNYVFEJEDELMEK BUDAPESTEN.

(A világ kiadóinak nemzetközi kongresszusa.)

Nagyjelentőségű és nemzeti kulturánkra messze kiható eseménye kezdődik a magyar könyv-, újság és zenemű- és műkiadóknak, a kiknek külföldi kartársai a világ minden tájáról Budapestre gyűlekeztek, hogy itt megtartsák a *Nemzetközi Kiadói Kongresszus* öt napra tervezett nyolczadik összejövetelét.

Emellett az esemény mellett lehetetlen nélkül elhaladnunk, hogy a minden kultúrember előtt ismeretes nagyszerű műltra, mely a *Gutenberg* találmánya: a nyomtatható betű.

A nagy szellemek forradalma következett el ezzel az új találmánnyal.

Mátyás királyról jegyzi föl a történelem, hogy ő maga buzditotta Karai Lászlót, a tudós budai prépostot, hogy hozasson Budára nyomdást, a kivel az akkori idők szellemi termékeit elkészíthették.

Így vonult be *Budára* 1472-ben Velenczéből *Hess András* és az ő kiadásában jelent meg 1473-ban az első nyomdatermék hazánkban.

A könyvnyomtatással és ennek mérhetlen áldásaival együtt járt a *könyvkereslet* is a gy született meg ezidőtájt a kiadó is. 1484-ben már tíz-tizenkét kiadó-könyvkereskedő találunk Budán. Ime: *Feger Tibold*, *Ruem György*, *Puep* vagy *Pap János*, *Kaym Orbán* és a protestáns vallása miatt megégett *Grynæus György*.

Am a könyvkiadás őskorában hihetetlen és ma szinte elképzelhetetlen nehézségek árán született meg egy-egy könyv. Sokszor maga az író, — föltéve hogy hatalmas pártfogója is akadt — volt a kiadó, nyomdász, korrektor, könyvkötő és könyvtáros egy személyben és jó volt, ha valamelyik nagy vásáron a kitergetett ponyvákra rakott könyvein túl tudott adni...

Micsoda beláthatatlan távolságban van már mindez a mai fejlettségtől, a mikor a legnagyobb tömegekhez is közel férköznek a sajtó termékei; a mikor gazdagnak, szegénynek egyformán módjában áll, hogy népek soráról, fejlődéséről, születéséről, vagy elpusztulásáról, tudományokról, művészetekről, iparról, kereskedelemről, szóval egész földi létünk minden mozzanatáról könnyű szerrel és olcsó pénzért megszerezze a legszükségesebb ismereteket.

A mai kiadó már nem az, a ki volt a hajdani. A nagyközönség előtt az ő munkája szinte az utolsó perczig rejtve marad. Csak a kész mű kerül az olvasó elé, pedig voltaképpen a kiadó teszi lehetővé az irodalmi művek megjelenését.

Ha a kiadó meggazdagszik, ez az ő nemzete

kulturájának a fejlettsége mellett bizonyít, mert ott sokat olvasnak, sok könyvre van szükség és az ilyen országban igen nagy tömegben nyomtathatók a könyvek, a mi viszont azt teszi lehetővé, hogy olcsó legyen a könyv.

Ez a magyarázata annak, hogy a világpiacozon a legtöbb és a legolcsóbb a német, francia és az angol könyv. A magyar viszonyok e tekintetben — különösen az utóbbi időkben — lényegesen javultak, noha még mindig meglehetősen mostohák. Nincs is az országban ötnél több számottevő kiadó. Ezzel szemben például egyedül *Lipszében* több mint kétszáz igen tekintélyes kiadó van; Párisban, Berlinben, Londonban pedig egyenként legalább ötven-hatvan.

Angliában és Franciaországban sokkal kevesebb könyv jelenik meg, de viszont egy-egy művet nagyobb példánymennyiségben nyomtatnak és így olcsóbbra is szabható azoknak az ára.

A külföldi és a magyar kiadó között a közönség részéről való megbecsülés tekintetében is nagy a különbség. A mult esztendőben a német kiadáság elhatározta, hogy megteremtse az úgynevezett «*Deutsche Bücherei*»-t, a mi körülbelül a német nemzeti könyvtár fogalmának felel meg és a melynek az a célja, hogy 1913 január 1-től az egész föld kerekében ezentúl megjelenő német könyveket *Lipszében* összegyűjtsék. Nem kisebb könyvmennyiséget jelent ez a határozat, mint évenként negyvenötven ezer könyvet, vagyis csekély tíz esztendő alatt egy fél milliót. E könyvtár részére külön palota is épül.

A kiadáság megbecsülésének nem jelentéktelen esemény volt az, hogy *Frigyes Ágost* százsz király tavalyi trónbeszédében is megemlékezett a «*Deutsche Bücherei*»-ről.

A kiadók három év előtti nemzetközi kongresszusán *Amsterdamban* maga a külügyminiszter is megjelent és beszédet mondott, kijelentvén Hollandiának a berni egyezményhez való csatlakozását.

Hogy milyen hatalmas szervezet a kiadók nemzetközi kongresszusa, erről csak annyit, hogy annak 1896 óta élő állandó szervét, a *Congrès International des Editeurs*-t a következő tizenöt nemzet kiadói egyetleg alkotják: *Németország, Ausztria, Belgium, Dánia, Spanyolország, Egyesült Államok, Franciaország, Anglia, Magyarország, Olaszország, Norvégia, Hollandia, Lengyelország, Svédország és Svájc.*

A nemzetközi bizottság elnöke, a ki a világ kiadáságának az összességét képviseli és ennek látható feje 1896-ban a *párisi* kongresszuson *René Fouré*, a *Hachette*-czég egyik főnöke volt. 1897-ben *Brüsszelben* volt a második kongresszus, a melyen *Emile Bruylant* elnökölt.

1899-ben *Londonban*: *John Murray*. 1901-ben *Lipszében*: *Albert Brockhaus*. 1906-ban *Milánóban*: *Tito Ricordi*. 1908-ban *Madridban*: *José Ruiz* és végül 1910-ben *Amsterdamban*: *W. P. van Stockum*. Az idén *Buda pesten* megtartandó kongresszuson *Ranschburg Viktor*, az *Athenaeum* r. társulat igazgatója tölti be az elnöki tisztet, a ki azt a legközelebbi nemzetközi kongresszus ülésééig megtartja.

Az eddig lezajlott hét nemzetközi kongresszus összesen százhatvanhárom határozatot hozott. A kongresszus munkájának legfontosabb eredménye az volt, hogy valósággá vált az egyes államoknak a berni egyezményhez való csatlakozása, a mi által megszünt az úgynevezett *irodalmi kalózkodásoknak* a lehetősége.

A nálunk most lezajló kongresszusnak, egyik legkimagaslóbb eseménye és legfontosabb eredménye, *Magyarországnak a berni egyezményhez való csatlakozása lesz*, a mire névze *Balogh Jenő* igazságügyminiszter tesz hivatalos nyilatkozatot.

A világ legelső kiadói mind itt lesznek a most megkezdődő ötnapos kongresszuson.

Tizenkét nagyfotossági és közérdekű kérdést vitatnak meg és megállapítható egyúttal az is, hogy a tárgysorozat legtöbb pontja nemcsak a kiadók, hanem az írók és a nagyközönség érdekeit is szem előtt tartja. Ezek egyike az erkölestelen irodalom elleni küzdelem, a *mozik* szerzőjogi kérdéseinek a rendezése, valamint a fordítási jogok értékesítésére szolgáló irodának a föllállítása. Ezek sok sérelemnek lesznek a megszűntetői.

A kongresszus rendezőbizottsága szórakozásokról is bőven gondoskodott a vendégek számára. A város megtekintése automobilon történik, közben meglátogatják a külföldi kiadók a budapesti kiadó társulatokat. Az Operaházban diszlekedés lesz a vendégek tiszteletére, azután több csoportos kirándulás és pedig Visegrádra, a Tatrába, a Balaton mellé, Erdélybe és az Aldunára.

Mindenki megkapja Magyarország illusztrált ismertető füzetét, egy díszes albumot Budapest útmutatójával, képes levelező lapokat, a magyar könyvkereskedelem történetét, egy magyaros motívumú jelvényt. A hölgyek, — mivel a legtöbb résztvevő nejt és családja nőtágait is magával hozza — művészi kivitelű eredeti mezőkövesdi himzett ritikült kapnak emlékül.

A kongresszus fővédői tisztét *József főherczeg* vállalta el.

A kongresszus védnökei lesznek: *Lukács László* miniszterelnök, *Jankovich Béla* vallás- és közoktatásügyi, *Beöthy László* kereskedelemügyi és *Balogh Jenő* igazságügyminiszter, továbbá *Hellai Ferenz* főpolgármester, *Bárczy István* polgármester és *Berzeviczy Albert* a Magyar Tudományos Akadémia alelnöke. A diszlelnökök között ott van *Rákosi Jenő*, *Matlakovits Sándor*, dr. *Giesswein Sándor*, *Lánczy Leó* és *Heinrich Gusztáv*. A kongresszust szervező bizottság élén, mint ügyvivő elnök *Ranschburg Viktor*, az *Athenaeum* egyik igazgatója áll. Elnöktársai: *Wolfer József* a *Singer* és *Wolfner-czég* főnöke, *Gárdos Alfréd* a *Franklin-Társulat* igazgatója, *Erdősi Károly* a *Szent-István* társulat vezérigazgatója, *Benkő Gyula* a könyvkereskedők egyesületének elnöke, *Méry Béla* a zenemű kiadók egyesületének elnöke és *Zilahy Simon* a «*Buda pesti Hírlap*» igazgatója.

A kongresszus munkája az Akadémia dísztermében folyik le.

Polgár Géza

VIKTÓRIA LUJZA HERCEGNŐ, A MENYASSZONY ÉS VÖLEGÉNYE, ERNŐ ÁGOST CUMBERLANDI HERCZEG.

AZ ANGOL KIRÁLYNÉ ÉS A NÉMET CSÁSZÁRNÉ.

AZ ANGOL KIRÁLY ÉS A NÉMET CSÁSZÁR.

A BERLINI FEJEDELMi NÁSZ NAPJAIBÓL. — Willinger fényképel.

AZ OROSZ CZÁR ÉS A NÉMET CSÁSZÁR.

A BERLINI FEJEDELMi NÁSZ NAPJAIBÓL. — Willinger fényképel.

ARANY JÁNOS FEJE.

Aranynak ezt az arczképét egy debreczeni antikváriusnál találtam meg, véletlenül. Kisebb költeményeinek 1872-iki kiadása elébe volt be-
ragasztva. Nem tudom, van-e még mása vala-
hol; nekem ismeretlen volt egészen. Sem az
életrajzírói, sem az irodalomtörténetek nem
közlik ezt a fényképét, pedig nagyon jellemző
Arany Jánosra mindenképen.

Ez a kép valószínűleg a 60-as évek végéről
való, mikor már *Buda Halála* is készen volt,
Arany Juliska is meghalt, a *Hamlet* fordítása
is megjelent. Szóval a pályája deléről alko-
nyulóra hajló költőnek már testileg-lelkileg meg-
tört képét mutatja. Mennyi szomorúság, mennyi
bánat, mennyi elzárt keserűség sir le erről a
megnemesedett magyar paraszt fejről! Ha jól
szemügyre vesszük ezt a tipikusan alföldi ko-
ponyát, azt látjuk, hogy egy szántóvető érte-
mes paraszt fejétől alig különbözik. Ez a ki-
ugró szemöldök, ez a kiálló pofacsont, ez a
tömzsi orr, ez a nagy, erős fül, az a hatal-
mas állkapocs: mind a szalontai, vagy bihari
parasztok tipikus jelölője. Még az aránylag
kicsiny és mélyenfekvő szemek is arra az ősi
forrásra utalnak, a honnan vérbőlileg is vette
Arany emberi, költői jellemének minden ki-
tűnő sajátosságát: a magyar parasztságra.
Csak a homlokán dereng valami úri fény: ezt
a nemesiséget emeli a koszorúzó barna haj,
a mely a Petőfi rajzán még talpon áll, egész
híven a fiatalság hevesebb idejéhez; itt pedig
átfékszi lágyan a széles koponyát, lehajlik, mint
az érett vetés.

De a faji vonások mellett érdekes egyéni
titkokat is árul el ez a kép. Aranyt úgy is-
merjük, mint éles megfigyelőt. Tessék meg-
nézni ezeket a szép fekvésű szemeket: szinte
a résenállás helyzetében ragyognak. Mert az

ARANY JÁNOS KIADATLAN ARCZKÉPE.

Arany szeme ragyog. A szemöldökök között
függőlegesen húzódó ráncz is a tekintetét akár
külsőleg, akár belső lelki módon, egy pontra
feszítő embernek jellemző vonása. De a szem-
ek erőszakos összehúzása, a szemhéjaknak
lehető szűk nyílásig való összehúzása: mást
is magyaráz; elárulja a *rövidlátó*, rossz szemű
Aranyt. A rövidlátó emberek, ha távolabbra
néznek, ezen a képen is látható szemigazítás-
sal, beállításal próbálnak segíteni magukon.

A SZERELEM AZ ÉN BŰNÖM.

Francia regény.

(Folytatás.)

Ugyanaznap éjjel. Vidáman gíngallózik végig
a parkon a haragszó, a kastély szokatlan moz-
galmasságtól hangos. Winifred kiöltözködve lép
be hozzám. Készen vagyok én is, lemegyünk.
A hallban a rokonság és a szomszédoknak meg-
hívott gyülekezete vár. Belépek fehér ruhám-
ban. Guildford szeme nyugtalanságot árul el.
Hozzám lép:

- Talán beteg Christiane?
- Nem, miért?
- Anyira sápadt.
- Csak a meghatottságtól.

Megrázza kezemet. Edward is megjelenik, a
kápolnába indulunk.
Ott hiába akartam imádkozni, gondolataim
nem engedték.

A szertartás után visszatértünk a kastélyba,
de a sok banális szerencsekívánat és a lunch-
cel való gépies foglalkozás sem tudott meren-
géséből felrázni. Hogy kissé összeszedjem ma-
gam, elbújok a hallban a pálmák közé, hol ki
akarom verni fejből zavarodottságom. Közé-
lemben sógorom és lord Standgate foglalnak
helyet, beszélgetnek és nem is sejtik közelsé-
gemet.

Igen, Herbert, végre összeházasodtak. Azt
hiszi, hogy Edward fel fogja ismerni felesége
bonyolult lelkét? Ebből a jómódú, tartóz-
kodó, nyugodtan mozgó leányból, leigázó ér-
zé-
kisé-
g árad.

Igaza van — nagyon csábító teremtés,
mert a maga nagy egyszerűségével, előkelősé-
gével asszonyoknál ritka fölényt tud egyesíteni.
Edward boldog lehet, hogy ilyen szép nő sze-
reti.

Ebben igaza van. Csakhogy ő hideg ter-
meszetű, meg fogja-e érteni, hogy ezalatt az
okosság, tartózkodás és finomság alatt mégis
csak szenvedélyesség rejtőzik, úgy fogja-e sze-
retni, a hogy ezt Christiane megkívánja? Ed-
ward inkább a cselekvés embere, mint a gon-
dolkozásé; rá fog-e jönni, hogy nejének életé-
ben a legfontosabb a szerelem legyen? Atyja is
szenvedélyes természetű volt, sőt sebecsap is, a
mi keserves gyötrelmeket okozott Christiane
finom lelkű, törekény édesanyjának. Régi his-

tória ez Herbert! Visszaemlékezésem nekem is
fájó sebeimet szakítja fel, mert szegény asszony
bánatában halt meg. Nérans derék jó ember
volt különben, de...

Fátyol borult szememre, de annyi erőm volt
még, hogy felkeljek és Winifred felé induljak,
a ki pár lépésnyire Surrey herceggel csevegett.
Hirtelen cserben hagytak idegim, elájultam,
élesztettek. Hirtelen rosszul lettem fáradtsá-
gommal mentegtem, könnyek fojtogatnak;
szobámba bocsátanak, Winnie elkísér, meg-
kérem, hogy hagyjon magamra. Ekkor már
nem tudok tovább uralkodni magamon: gör-
csösen, fuldokolva zokogni kezdek, de végre is
sirva elalszom.

Lord Surrey nem akart beleegyezni, hogy
még ma Londonba utazzunk. Attól félt, hogy
az úton még jobban megbetegszem. Ezt akkor
tudtam meg, midőn lethargikus álmomból öt
órát át felébresztettek. Lady Richmond és Ed-
ward ültek mellettem. Felkeltem és rendbe
szedtem ruhámat. A nagymama nemsokára
magunkra hagyott. Miután kikísértem az ajtóig,
az ablakhoz mentem és izzó homlokomat az
üveghez szoritottam. Edward hozzám lépett a
félhomályban, karját derekamra fonta.
— Édes szerelmem!

Midőn a gong megszólalt, hogy a dinnerhez
hívjon, csak Edward ment le, mert én a világ-
kincséért sem akartam szegyenkezésemben vele
menn.

Ime, egyedül maradtam fehér ruhában, de
nem is vetkőzöm le addig, míg vacsorámat fel
nem hozzák. Megvacoráltam és elsőtétittem
szobámat. A csendes éjszakában megnyugodni
kezdek. A kint átlakoltatásom az éjbe;
feljön a hold, érces fénye megvilágít ruhám
selymes ránczait. Kint zúgnak a fagallyak, a
mint a dombokról kelő szélben hajladoznak.
Milyen sejtelmes ez az éjszaka, mily boldog-
ságot lehellő! Csak egy érzésem van ébren:
várom őt. Várom Edwardot, be kell vallanom,
hogy megborzongva, sóvárogva várom ölelését.

Lépéseket hallok, valaki parancsolgat; hogyan
feldobog a szívem és hogyan elsorol! Ez ő.
Ő volt az, csak hogy lady Richmond és Wini-
fred kíséretében. Milyen rosszul esett nekem,
hogy megtörték sóvárgásom varázsát, hogy

A fej egy kicsit előrenyaklik, mint öregedő
embereknél szokott. Bizony, Arany itt már túl
van az ötvenen. A kissé görnyedt hát, a kicsit
előreálló vállak; a sokat ülő és sokat írásra
görnyedő embernek tipikus testállása. De az
egész arcnak mélyes szomorúságát az alsó
rés adja meg; ez a búsan összehúzott száj: olyan,
mint egy leszegedett koporsó, a mely néma-
ságával beszél és végtelen fájdalomról beszél.
A lehajló bajusz: mint két csüggedt madár-
szárny, úgy hull alá. «Oh neked már fáj a
bú is, az öröm is fáj neked, bánt az árnyék,
a derű is, bánt az édes, keserű is, mint a
szegény beteget.» Ez az igazi Arany.

Aranynak egész művészete az éles és pon-
tos megfigyelésből nő ki. Képzeletének mun-
kája ebből következtetve: plasztikus, szobor-
szerű. Nem festői, mint a lelke belső világá-
ból merítő s csak onnan merítő Vörösmarttyé.
Aranynak a mondai, mondásai, jelenetei,
alakjai: relief-szerűek, vagy egészen szobor-
szerűek. Művészetének ez a fő sajátossága mint-
egy visszaverődik reá, az emberre, külsőképen:
Arany feje kitűnő mintázni való fej. Plaszti-
kus, szoborszerű. Haja elrendezése, homloka
szelíd hajlása, erős szemöldök- és arczcsontja,
hatalmas álla, szomorúfűz lombjaként lehulló
bajusza: mind érzébeönteni való. Ez után a
fényképe után hűségesebb fejszobrát lehetne meg-
mintázni. Ez a kép nem hazudik, nem pózol:
Arany Jánost mindig ilyennek képzeltem el,
azért tett rá az arczképe dőbenetes hoz-
tást. Petőfinak is próbáltam forgalomba hozni
ránk maradt leghívebb képét a *Petőfi képe-
lete* cz. könyvemben; szeretném, ha Arany
Jánosnak előjövő élettrajzírója, vagy akár
maga Riedl Frigyes is, legmélyebb analízisje,
ezt az arczképet fogadná el tipikus Arany-kép-
nek és vinné be a köztudatba.

Oláh Gábor.

segítségemre akartak lenni és meg voltak győ-
ződve, hogy voltak is.

Rosszul van, Christiane? Vallja csak be
a vén nagymamának, gyermekem. Azt akartam,
hogy Edwarddal kettesben vacsorázzanak, de
Diana nem egyezett bele. Edward már jó ideje,
hogy meg akart szólni közlünk, de ezt sem
engedte, mert illetlenségnek tartotta. De úgy
tiz óra tájban én meg Winnie ez a kis illeten
menyasszony, összebészeltünk, álmoságot te-
tettünk és csak úgy véletlenségből ezt a fiút
kértem meg, hogy szobámig támogasson. Így
kerültünk végre ide. Most pedig, Christiane, jó
éjszakát kicsikém. Átölelt és szívére szoritott.
Edward gyengéden homlokra csókolta és ő is
eltávozott velük.

Mary jött be most, kit Winnie küldött, hogy
levetkőzni segítsen. Épen el akartam küldeni,
hogy nincsen szükségem segítségére, midőn ko-
pogtatás hallatszott az ajtón.

Edward hangja szólt kívülről.

— Szabad bejönnöm?

— Nem! Mary vetkőzött.

— Bocsánat! Jó éjszakát.

— Milady ne távozzak?

Szegyenkezve tartóztatom. Végre is elbocsá-
tom, miután átöltöttem éjszakára. Ismét ko-
pogtat valaki: a férjem volt.

Április 12.

Csak három óra tájban hagytuk el tegnap
Addingtont, mert délelőtt kétszer is elájultam.
Edward nagyon jó és gyengéd volt hozzám,
mert magamagát okozta rosszulletémet. Nem,
szegény kedvesem! nem tud engem oly túlsá-
gosan szeretni, hogy megszabadítson az ajka
a másik csókjának tüzetét, nem tudja elfeled-
tetni a másiknak emlékét.

Későn érkezünk meg Londonba. Mig Ed-
ward végigjárta az egész házat, szobámba men-
tem, hol nagy rémületemre ágyamon egy vér-
színű virágból kötött csokrot találtam. Ez csak
Closeburntól származhatott. Idétettette, mintha
el akarná tiltani, hogy férjemet szeressem,
mintha csak önmagának akarna biztosítani.

Oh, mily rettenetes volt is a csókja! Hiába
minden ellenkezésem, örökre az övé lettem.
Hát nem fogja más csók kiirtani az övének
emlékét?

Térdre estem az ágy előtt, és mámoros aj-
kamra szoritottam ezt az átkozott és mégis

szeretett csokrot. A friss virágkelyhekbe szeret-
tem volna ölni ajkam forróságát, harmatot
szűrőlni belőlük. Midőn Edwardot jönni hal-
lottam, reszkette álltam fel és nyakába borul-
tam. Oh, megszentégtelenítettem e virágokat,
de mégsem tudtam férjem csókjában örömet
találni!

Április 14.

Ma reggel csak úgy véletlenül megkérdeztem
Debraht:

— Ugyan ki hozta ide azt a virágcsokrot, a
mit megérkezésünk napján ágyamon találtam?

— Egy inas, a ki esküvőjük délutánján jött
ide. Timothy, öméltsósága szolgálja, épen elment
hazulról. A konyhában voltam, midőn csönget-
tek és a hogy ajtót nyitottam, egy kis groom
szólitott meg az Evangélium szavaival: «Hall-
gass meg lányom, és törekedjél megérteni.»
Ezeket a virágokat úrnőnek férje bizza rád,
hogy titokban felesége ágyára helyezd. Megér-
tetted lányom? Milady ágyára. Ha akarki is
megkérdezné, bárki legyen is az a világon, azt
kell felelned, hogy te tetted oda. Nehogy vala-
mikor vízbé állítsd, a helyett, hogy az ágyra
teszed. Én teljességgel meg is értettem a dol-
got. Hát hiszen nem is volt azon semmi cso-
dálkodni való, hogy a mi lordunk a felesége
ágyát fel akarja díszíteni. Igaz, hogy falusi
lány létemre erről még nem igen hallottam,
de hát az uraknak más a szokása mint a falu-
siaknak.

Szegény, csacska lány, beszélhetsz felőlem
akármir, az én gondolataim jaj be messze jár-
nak, míg te szaporán tovább fecsegsz.

Április 18.

Töreksem elfeledni álmaimat, és ez félig-
meddig sikerül is, míg házidolgaimmal foglal-
kozom. Képzeletemben egész regényt szövök a
boldogságról, melynek Edward és én osztályo-
sai lehetnénk.

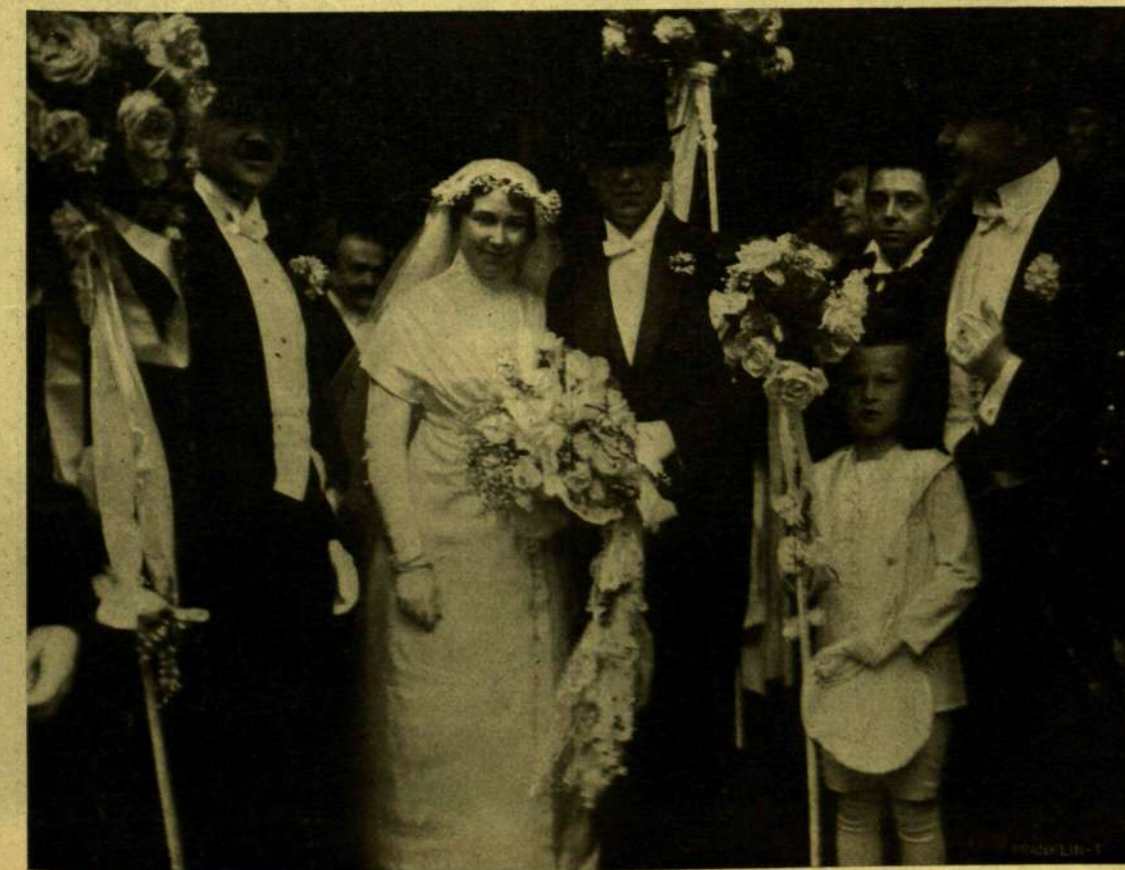
Április 22.

Megkértem uramat, hogy süröbben vegyünk
részt a társaséletben. Meglepődött és kímélő
szemmel, keményen nézett reám.

— Nem azért, Edward, mintha nem szeret-
ném a magányosságot, de én ritkán van ott-
hon, és a míg szolgáltatnom mindenféle köte-
lességgel. Jussom csak észbe, hogy mennyire
ki volt töltve az időm Addingtonban. Lecze-
lőrák Winnievel, séták lady Richmonddal, fel-

— Unatkozik?

— Épességgel nem, de hogy jól érezzem
magam, el kell halmoztatnom mindenféle köte-
lességgel. Jussom csak észbe, hogy mennyire
ki volt töltve az időm Addingtonban. Lecze-
lőrák Winnievel, séták lady Richmonddal, fel-

BODA DEZSŐ LEÁNYÁNAK, BODA NELLIKÉNEK ESKÜVŐJE CSIELAPLÓCZAI LÁZÁR ISTVÁNNAL.

ROHR TÁBOROK, AZ ÚJ HONVÉD FŐPARANCSONK ÜDVÖZLÉSE, HIVATALA ELFOGLALÁSOKOR.

olvasások, házvezetői gondok, vadászatok, spor-
tolás, és miegyéb. Jó férj létére engedelm-
kedjék az egyszer, egyszer — ez még nem je-
lenti, hogy mindig.

— Egyszer? — én örökön engedek.

— De vannak órák, melyekben mégis csak
ön az úr, s nem ezek a legszebb óráink!

— Úgy hát a kölesönösség elvére hivat-
kozik?

— Igen.

Elnevette magát és kitérte karját, mire én
vigan megőletem. Istenem mégis csak sok ifjú-
ság van még bennem, hogy lelki hanyódsáim
közepette is ilyen édes órákat tudok magam-
nak szerezni.

Április 29.

A látogatások és fogadások, melyektől szóra-
kozást reméltem, a helyett hogy mulattatná-
nak, csak kimerítenek, sokkal több könnyelmű-
ség kellene ahhoz, hogy egyik szalonról a má-
sikra örömet siessek hirt hordani.

Olvasásba temetkezem. Az írók lázas képe-
lete megkap, lázba ejti idegimet és írásra ösz-
tökl. Mily balgaság, mily hóbort! Íráshoz nem-
csak szélesség, hanem tehetség és kitartás is
kell, pusztá izgatottságból még nem születnek
könyvek.

Hogy tudnék megszabadulni önmagamtól?
Hát csak reflexziókra van tehetségem?

Május 2.

Egyformán múltak napjaim. Üres órák, me-
lyeket ki nem töltöttek a városban tett kirán-
dulások, sem a múzeumok, sem a szegények
városrészeiben üzött jótékonykodásom. Lázás
várakozásokra kimerültségek következnek, me-
lyek tompa hallucinációkkal gyötörnek. Rá-
jöttem, hogy azok közé tartozom, kiknek min-
denét jelenti a gyöngédség, a kik számára csak
a szerelemből fakadnak az élet örömei. A sze-
relem az én bűnöm.

Némelyik estén éles fájdalom fojtogat szo-
bámban. Ha Edward ilyenkor belép, reménység
fog el és azt hiszem, hogy utána sóvárogtam.
De ha felébredek reggel, a seb csak ott vérzik
szívemben. Ekkor fülebe szeretném kiáltani,
hogy csókjai és becézgetése keltette gyengé-
dségem, mely boldoggá teszi, csak hazugság,
hogy ezt a szerelmes mámort nem ő, hanem
zürzavaros emlékeim keltik fel.

De nem beszélek. Hallgatásom hazug, esze-
járása tettető.

Szegény Edward! Hatalmadban vagyok és
mégsem vagyok a tied, ölelésem nem hágy nyo-
mot a lelkembem!

Május 4.

Surreyék megjöttek Londonba. Örültem, hogy
viszontláthatom Winifredet, lady Richmondot
és az öreg herceget. A saison megkezdődött.
Kicsike kis, drága sógorom magával ragad a
nagyvilági élet forgatagába. Boldogan közli,
hogy júliusban lesz az esküvője, de még az-
előtt bemutatnak kettőnk az udvarnál. Szeret-
nék belekapaszkodni a boldogság és foszlányai-
ba és elkábulni attól a sovány hiúságtól, hogy
sikerült társadalmi helyzetemet visszaszerez-
nem. Hiába kísérem meg ezt a lelki gyógy-
kezelést, túlságosan öntudatos és független gon-
dolkodású vagyok. Lázasan futkosunk délutá-
nonként, hogy Winnie kelengyét rendbe hoz-
zuk. Hat óra tájban körülcsozunk a Hyde-
Parkban, köszönünk ismerőseinknek, kiket a
bérleti napokon mindig ott találunk este a
Covent Gardenben, hol Surreyéknek páholyuk
van, úgy, hogy kitanulhatom a West End pat-
riciusainak családfáját. Háromszorosan bol-
dogok azok, kik a góthai almanachból merítik
szórakozásaikat. Hintóink ismerőseink hintói-
val kereszteződik, mosolyokat, üdvözléseket vál-
tunk. Szellemeskedünk néhány lánnyal, ki sze-
rényen és unottan ül anyja oldalán a sétaút
vas karosszékein. Talán még irigylenek is sze-
génykék.

Fülembe cseng Winnie csacsogása, de nem
űzi el gondolataimat.

— Nézze csak Nane, hogy lord Francis
Houghton mint ügyeskedik, csak hogy belejus-
son fogatjával a mellettünk haladó kocsisorba.
A mióta őnt meglátta kedvesem, lady Warton
estélyén, nem szűnik meg a csodaszép lady
Stanleyt emlegetni.

— Honnét tudja? Alig emlékszem rá, hogy
valaha is láttam őt!

— Nem is önről, de ő róla beszélek. De
nézze csak, hogy ágaskodnak a lovai, még va-

lami balesetet fog okozni, nézze, hogy keresztezte Goldschildék, a bankárakat fogatát!

— Mily gyerekeskedés ez Winnie, szegény fiú hiába fecserele az idejét, ha így akarja figyelmen kívül hagyni, de nem is hiszem, hogy miattam furakodott előre.

— De én nagyon is bizonyos vagyok benne, mert a Carlton Clubban kijelentette Williamnak, hogy bámulója. De lám nem is mondtam még, mert oly friss keleti dolog, hogy William megjött Skóciából és tegnap nálunk ebédelt. Arról is megelégedtem, hogy megmutassam ezt a csinos karpereczet, melyet gyémántokba foglaltan hazaja kövei díszítenek. Úgy-e bájos?

— Igen — bájos.

Tehát megérkezett. Bármely pillanatban találkozhatom vele, ha Winifredet hazakisérem. Hogy is kerülhetném ki!

Ettől való féltében, a mikor kiszálltunk a kocsiból és a palota előcsarnokában elbucstam Winnietől, a helyett, hogy szokott látogatásomra indultam volna lady Richmondhoz, anyósnomnál jelenttem be magamat. Épen oly fagyosan fogadott, mint rendesen.

— Miről kíván velem beszélni lady Stanley?

— Lord Closeburnról. Megtudtam, hogy visszatért és ezért kérem, hogy segítségemre legyen jóindulatával, ha ki akarom kerülni a vele való találkozást.

— Ez meglepő kívánság. Az ön kénye-kedvére nem távolíthatom el lányom vőlegényét.

— Nem is ezt kérem, hanem csak annyit, hogy minket más időben szíveskedjek fogadni, mint őt.

— Ez lehetetlen. Mit gondolna a világ, ha észrevenné, hogy Edward fiam hiányzik azoktól az ünnepektől, melyeket szokott hűg házaságának örömeire rendezek. Végére is azt hiszem, hogy túlozza a találkozás jelentőségét, jó ideje már, hogy Williamnek ön eszébe sem jut, bevallotta azt nekem, hogy a szeszélye már eloszlott. Nem oly makacsul korlátolt, mint Edward, hogy csúnya balgaságokat kövessen el. Feledje el ön is, mint Closeburn ezt a jelentéketlen flirtot. E hónap tizenkettedikén nagy ebédet adunk, melyen az angol arisztokrácia

egy jó része részt vesz és én megkívánom, hogy ön is megjelenjék. El akarok oszlatni holmi mende-mondát, a mely családunkra kellemetlen és már a királynő ő fensége fülébe is eljutott.

— Micsoda mende-mondát?

— Hogy kisebbik fiam holmi nevelőnőt vett el. Ezért kell az ön megjelenésének csáfólatul szolgálnia.

— Köszönöm — dadogtam meglepetésemben, de sértődötten és megzavarodva, hogy beszélgetésünk ily váratlan irányba terelődött.

— Nem szükséges. Csak családom érdekében kívánom bemutatkozását. Szerencsére, ön csinos és szintén arisztokrata. Bizony e nélkül túlságosan keserű volna a pohár. Befelezésül pedig nyugodjon bele abba, hogy teljesen közömbös lett William Closeburnnak.

Kimondhatatlanul sértően szótagolta utolsó szavait és felkelt. Köszöntöttem és eltávoztam, de annyira kijöttem a sodromból, hogy nem volt bátorságom a nagymamát is meglátogatni. Kábultan szálltam be Winnie kocsijába, mely az udvaron várt.

A türelmetlen lovak horkantása is felzavart, úgy érkezem haza, hogy sehogysem tudom kibogozni gondolataim esomójából a kezdet fonalát. Csöngtetésemre Tim nyit ajtót, a ki beléptemkor figyelmeztet:

— Azt hiszem, be kell jelentenem, hogy lord Stanleynek lord Closeburn van látogatóban.

Ha labamhoz a villám csapott volna le, akkor sem rémültem volna meg ennyire! Hebegtem: «Istenem! mit csinálhatunk?» Tim azt hitte, hogy őt kérdem és így felelt:

— Akármilyen tisztelettel tartozom is feljebbvalóimnak és önnek is milady, azt hiszem, hogy kezdetben nagyon kimértek voltak egymáshoz. Aztán haragra gerjedtek, sőt merem mondani, hogy veszekedő szavak zaját is hallottam, ugyanis, milady megbocsátja, hogy a hallban közelben maradtam, mert uramnak hátha segítségére kellett volna sietnem. De az urak elcsendesedtek. Csöngetés hallatszott, mire oly fejvesztve siettem a szobába, hogy ő méltóságuk elnevezték magukat és uram ezt mondta:

«Az Isten szerelmére, Tim vetkőzzé már le kaszányai szokásait, nevelődjék kissé! Adjon gyufát, lám sohasem tölti meg ezt a gyufatartót! — Ő méltóságuk már úgy viselkedtek ekkor, mintha soha másra sem gondoltak volna, mint hogy rágyujtsanak a szájukban forgatott szivarra. De, hogy védekezzen a kaszányai viselkedés vádjá ellen...

Jól van — jól, Tim. Derék legény, majd én rendbe hozom ezt a dolgot, ki fogom menteni. Hozzáállhat a dolgához.

Izgatottan megyek fel szobámba. Mi történt? Mit jelent Closeburn e lépése? Miután kissé elmúlt felindulásom, nyugodtabb viselkedést öltök magamra úgy, hogy majdnem közömbös arccal fogadom Edwardot, midőn meglátogat.

— Christiane, tudja-e, hogy e perczig kivel voltam együtt?

— Tim megmondta.

— És tudja-e, mit beszélt nekem imént Closeburn? Körülbelül ilyesfélé: «Maholnap sógorok leszünk, ezért hajlandó-e a köztünk lejátszódott kellemetlen eseményt elfelejteni, ha most bocsánatot kérek?»

— Mit felelt?

Oh, hogy fellángolt a szeme kérdésemre!

— Feleljen, hamar!

— Noshát, kezdetben nemet mondtam. Kijelenttem, hogy nemcsak jegyesem miatt, de hugom miatt is sértve kell, hogy érezzem magamat, mert ez a hirtelen eljegyzés az én szememben hugomra épen oly megalázó, mint az ön bántalmaztatása. Az, hogy mindez titok maradt, nem enyhíti a dolgot. Keményen, sértően beszéltem úgy, hogy legalább ezt az elégtételt megszereztem magamnak. Erre ezt felelte: «Úgy hát fel kell bontanom az eljegyzést, mert ilyen gyűlölködéssel nem lehetünk egy családnak tagjai.» Ekkor meghökkenem, mert eszembe jutott, hogy mily nagy fájdalmat okozna ez Winnienek. Closeburn észrevette zavarodottságomat és ékesszólóan elhitetni törekedett velem azt, hogy azt az egy csókot csak holmi pillanatnyi elmezavarnak szabad tulajdonítanom. Végre is megígért, hogy felejteni fogok és így, ha bensőmben nem is leszek nyu-

gód, higgadtan fogok vele szemben viselkedni, ha találkozunk.

Edward karját mellém összefonva a kandallóhoz támaszkodva beszélt. Closeburn látogatása épen akkor érte, midőn a kaszányából megjött, úgy hogy nem volt ideje átöltözködni. Vajon a gárdisták vörös egyenruhájáról verődött-e vörös visszfény arcára vagy pedig a felindulástól pirult ki ennyire?

— Christiane, — édes kis birám, jól cselekedtem-e?

— Nem jól — de másként hogyan cselekedhetett volna jobban?

Átölelt és szívvel lélekkel megölelt. Keblére rejtettem fejemet, hogy meg ne lássa aggodalmamat, melyet a közelgő találkozás miatt érezek.

Május 5.

Megkaptuk az eljegyzési ebédre szóló meghívást. Hét nap múlva szembenállók Closeburnnal.

El vagyok ernyedve. Reggel óta nyugodt eső szítál, hideg finom cseppű eső. Szemben állani ezzel az emberrel most, midőn már asszony vagyok még szegényesebb, még idegesítőbb. Mily éles fájdalom nyilalt szívembe, midőn Edward az este mellém telepedett, karját derekamra fonta és így szólt:

— Kicsikém, mintha valami még aludna a szívében, be szívesen felkelteném azt. Lesz-e ehhez jötevé hatalmam?

Nem feleltem. Nem, Edward nem fogja ezt elérni, ezt a valamit valaki más oltotta belém, kinek átkos emléke köztem és férjem közt lebeg és ezt az átkozott és fájdalmas chimérát nekem még titkolnom is kell.

Ezt a napot lady Richmondnál töltöttem, mivel az időt addingtoni nappá tettük: azaz először egy kis felolvasás, aztán rövid kerti sétá, beszélgetés a szalonban, a karosszékben ülve, én egy kis számlayon lábainál.

— Látja, Christiane, ezek az árnyas fák a kertben már születésemtől is itt állottak. Szerettem őket, mert sok mindenfélélt az eszembe juttatnak. Midőn a lányomnak ajándékoztam ezt a palotát, melyben az egyik emeletet magamnak tartottam meg, kikötöttem, hogy a földszinten semmit sem szabad átalakítani. Felejthetetlen órákat töltöttem ott. Mosolyog kicsikém, de az öreg lady nem szégyenli bevallani, hogy ott minden szerelmes ifjúságra emlékezteti őt. Minden esztendőben megijódnak öreg éveim rügyfakadások. Ezeknek a fáknak levelén legédesebb emlékeim reszketnek, a gallyak koppanásait megérik lelkem, csak nekik köszönhetem itt, hogy utolsó napjaimat fiatalágom örömeit érezve tudom leélni. Christiane, vannak futó szerelmek, de vannak mélyen a szívbe vésődők is, melyek haláláig tartanak. Így szerettem én az uramat és azt hiszem, hogy ön hozzám hasonlít. De lássa, valja be nekem mért oly gyakran szomoró? Aggódni kezdek e miatt!

Ime mindenki figyelmeztet sebemre, mintha szövöttek volna elhatározásom ellen küzdeni. Szegény nagymama nem is sejt, hogy él bennem ilyen fajta szerelem, még akaratom ellenére is. Megremegtem beszédjére, hátha fel találja fedezni fájdalmam okát, de az öreg asszony nem soká követte találkozásának fonalát, hanem a maga emlékezéseibe merült. Csapongó gondolkodásával megkérdezett aztán:

— Szép lesz-e Christiane a fogadtatáson?

— Menyasszonyi ruhámat öltöm fel, de kivágtat.

— És...

— Nincs tovább. Ne feledje nagymama, hogy Herberthez, önhöz, vagy egyáltalában Surreykhöz képest mi szegények vagyunk. Okosan kell viselkednem, mert különben Eddie, a pénzügyminiszterem, megharagszik.

— Nem fogja merészolni Hát sem csipkék, sem virágok?

— Pármái ibolyával szerettem volna ruhámat díszíteni, de a virágkereskedő húsz shillinget kér érte, ezt pedig könnyelműség volna megadni. Gyöngysorom is a nyakamon lesz. Azt hiszi, hogy nem leszek elég szép?

— Ez nem aggaszt. Az irigységtől nem egy elegáns nő ugyanis meg fog halni...

— Ki emlégeti a halált? E szavakkal lép be Edward.

— Jó napot, nagymama jó napot Christiane! Lady Richmond szabad-e feleségemet megcsókolnom az ön jelenlétében?

— Csak csókolja meg Edward, talán becézgetése felrázza őt kissé. Hiába néznek mindketten meglepetten reám, még nem beszélek félre, csak átlátok rajta. Ez a kicsike bánatos, sok keserűségen esett át, de most, midőn már boldog lehetne, nincs elég ereje, hogy igazán örüljön boldogságának. Olyanfajta dolgok felől álmodozik, melyeket a valóság nem tud nyújtani. Edward fiam, legyen gyöngéd hozzá, mert csakis az ön gyöngédségétől gyógyulhat meg ez a sebzett lélek. Egy pillanatra megyek csak ki — várjanak meg, visszajövök.

Kiment.

Edward meghökkenve hallgatta végig lady Richmond beszédét. Érzem, hogy férjem szeme hogyan keresi a tekintetemet, hogy kiolvassa gondolataimat. Göresös mosolygás ül ki ajkamra, halántékom verejtékezik. Edward hozzám lép, megragadja karom és felállni kényszerít. Szemtől-szemben állva vele, nyomorultnak, bűnösnek, de ártatlannak is éreztem magam, s ezért szívem mélyéből gyűlölttem őt e perczben, hogy mindenáron ki akarja fürkészni gondolataimat. Egy pillanatig, fellázadva, cinikusan szemébe kívántam volna vágni:

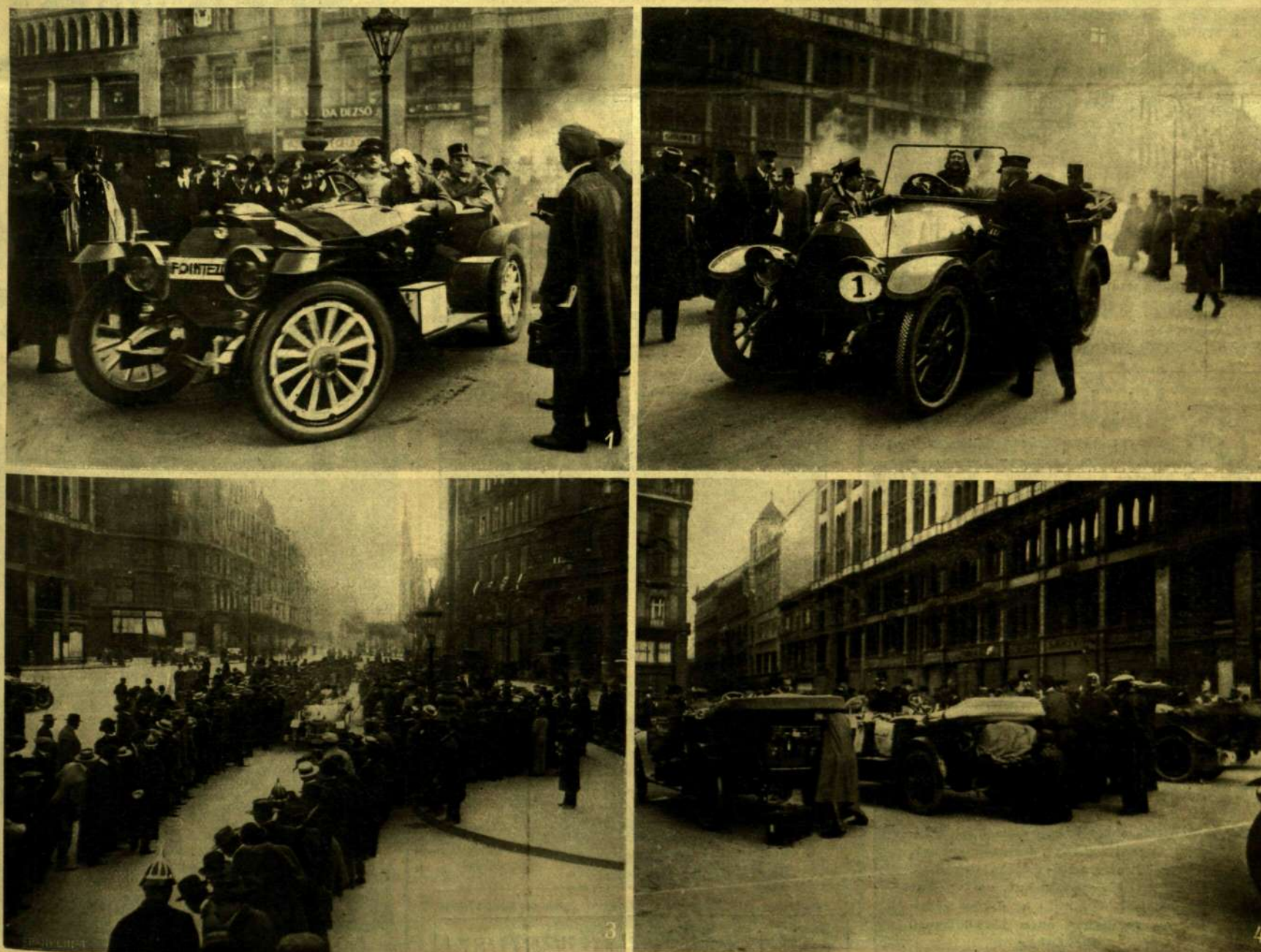
— Igen — a másiknak csókja rabul ejtett, de ezt férfi gögje nem akarja látni, csókjai pedig nem tudják feledtetni velem.

(Folytatása következik.)

1. Bihari Sándor. 2. Pettenkofen. 5. Hegedüs László festményeinek kiállítása. — 3. Wlassics Gyula szobrának felavatása. — 4. Mihalik Dániel szobra.

A SZOLNOKI MŰVÉSZTELEP JUBILÁRIS KIÁLLÍTÁSA. — Jeltz Gyula fővitélei.

1. A főintézős kocsija. — 2. Az első induló. — 3. A start a Kigyó-téren, május 25-én hajnalban. — 4. Előkészületek az indulásra.

A TÁTRA-ADRIAI AUTOMOBIL TURA-ÚTRÓL. — Jeltz Gyula fővitélei.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Zichy Géza emlékiratainak most jelent meg második kötete, a mely talán az elsőnél is érdekesebb, mert az emlékiratíró férfikorának emlékeit és benyomásait adja. Legtöbb teret a Liszt Ferenczre vonatkozó emlékeknek foglalkoztat benne. Régebbi ismeretség után a hetvenes évek közepén jutott közelebbi összeköttetésbe Liszt Ferenczhez gróf Zichy Géza, tanítványa és egyáltalán barátja lett s a jó viszony köztük nem szakadt meg a mester haláláig, a hálás tanítvány ma is elérzékenyül szeretettel és kegyelettel szól a nagy művészről. A mémoires kifogyhatatlan a Lisztre vonatkozó apróságok és adatok elmondásában, sok a művészettörténet számára értékes adatokot is feljegyez s mindenképpen érezteti, hogy Liszt ismeretsége egyik legnagyobb előnye volt az emlékiratnak. Nagyon érdekesen mondja el a könyv Zichy találkozásait Wagner Richardnál Bayreuthban, melyet szintén Liszt közvetített. Nagy kegyelettel emlékszik még Volkmann Róbertre, ki szintén mestere volt s a mellett, hogy igen kitűnő muzsikussal, egyáltalán nagyon érdekes, különös egyéniséggel. A saját pályájának képét is természetesen megrajzolja gróf Zichy Géza, művészi törekvéseit, itthoni és külföldi sikereit. A nagy közönségnek igen érdekes olvasmány a könyv, a zenetörténet iránt érdeklődőnek pedig gazdag forrása az adatoknak. Igen szép kiállításban jelent meg, több szép képpel.

A szerelem. Erről az ősrégi, de örökké aktuális témáról könyvet írt Szász Zoltán. Pszichológiai és társadalom-tudományi szempontok szerint, de tárczaírói könnyű tollal fejtegeti azokat a problémákat, a melyek a szerelem körül felvetődnek: a szerelemnek a szépséghez való viszonyát, Schopenhauer szerelmi metafizikáját, a szerelem fajtáit stb., majd a két nem egymáshoz való viszonyát, a szemérmest, szüzességet, féltékenységet s végül a szerelem társadalmi kapcsolatait próbálja megmutatni. Sok érdekeset mond el, sokban kihívja vitatók kedvünket, nem egyszer kelleltenél nagyobb nyomtatással mond olyan dolgokat, a melyeknek magukban véve nincs nagy nyomtatásuk s több tudományos szöveget igyekszik adni fejtegetéseinek, mint a mennyit megbirnak. Mindazáltal sok figyelemre méltó van a könyvben; dialektikája erős, sok a gondolata, van benne bizonyos elmésség s az olvasó érdeklődését mindig felemelt tartani. Erősen radikális nézeteket vall minden a szerelem körüli dolgokban: éles kritika alá veszi a ma uralkodó erkölcsi fogalmakat és új nemi erkölcsi körvonalait próbálja megmutatni.

Iparosok olvasótára. Mártonffy Márton ily című kitűnő vállalatában, mely immár XIX. évfolyamába lépett s nagyon sok közhasznú, népszerű munkával gazdagította irodalmunkat, most új sorozatot jelent meg. Az új kötetek közt van Cserjesi Károly *Az ötvösművészet* című művének második része, mely a drágakövekről mondja el a szükséges tudnivalókat: ismerteti a különböző drágaköveket, a kereskedelemben való fontosságukat, csiszolásuk és foglalkuk módjait, a drágakövekre vonatkozó történeti adatokat és babonákat stb. A tárgyánál és vonzó előadásánál fogva egyaránt érdekes könyv ára 60 fillér. — A vállalat egy másik kötetében dr. Gondos Viktor *Az ipari és műszaki oktatás Amerikában* című alatt ismerteti a különböző amerikai ipari és technikai iskolákat, tanfolyamokat és egyéb oktatási intézményeket, melyekben rendkívül sok tanulságot találunk a mi viszonyainkra is. A füzet ára 1 kor. 20 fillér. — A harmadik füzet végül *Hasznos Olvasmányok* című alatt vonzóan megírt, tanulságos közleményeket ad különféle, az iparos embert érdeklő tárgyakról: a régi csehbeli inas és legény életéről, a szappanról, az üstökös-ről stb. különböző jó nevű szerzők tollából.

Könyves Tóth Kálmán versei. Régi jeles írók, lapunk legrégibb munkatársainak egyike, *Könyves Tóth Kálmán* könyveiben akarja kiadni lapunkban s másutt elszórvan megjelent verseit. A kötetnek *Emlék* lesz a címe s október közepén fog megjelenni. Előfizetési ára 4 korona, mely összeg a szerző nevére Debreceenbe kell küldeni. A könyv tiszta jövedelméből a szerző a Kálvineum-alap tőkéjét önjajti növelni.

A „Jó Pajtás”, Sebők Zsigmond és Benedek Elek képes gyermeklapja legújabb, június 1-iki számába *Ábrányi Emil* és *Teleki Sándor* írt verseket, *P. Ábrányi Ernő* novellát, *Sebők Zsigmond* és *Rákosi Viktor* folytatják regényeiket, *Elek* nagyapó kedves mesét mond el, egy cikket az adakálai török gyermekek mutatja be szép képekkel, *Zsiga bácsi* mulatságos mókát mond el. A rejtvények, szerkesztői üzenetek egészítik ki a szám gazdag tartalmát. A „Jó Pajtás”-t a Franklin-Társulat adja ki, előfizetési ára negyedévre 2 korona 50 fillér, félfévre 5 korona, egész évre 10 korona, egyes szám ára 20 fillér. Mutatványszámot kívánatra küld a kiadóhivatal. (IV. ker. Egyetem-utca 4.)

Turán. (Most jelent meg a Turáni Társaság folyóiratának első száma *Puikert* Alajos szerkesztésében. — A Turán havonként jelenik meg magyarul, francia és török kivonattal. A bevezetést gróf *Teleki Pál* írta, cikket írtak még *Puikert* Alajos, dr. *Kmoskó Mihály* és dr. *Milleker Rezső*.

Új könyvek.

Emlékeim. Irta gróf Zichy Géza. Második kötet. Budapest, Franklin-Társulat: ára 6 korona.

A szerelem. Irta Szász Zoltán. Budapest, Pallas: ára 4 korona.

Az Iparosok Olvasótára új kötetei (XIX. évfolyam): 1—2. szám: *Ipari és műszaki oktatás az Egyesült Államokban.* Irta dr. Gondos Viktor. — 3—4. szám: *Kassa polgársága, ipari és kereskedése a középkor végén.* (A lengyel-magyar kereskedelem fénykora.) Irta Kerekes György. — 5—6—7. szám: *Budapest székesfőváros múltjából és jelenéből.* Irta Csizik Gyula. — 8. szám: *Az ötvösművészet.* II. rész. Irta Cserjesi Károly. — 9—10. szám: *Hasznos olvasmányok.* Irta többten.

Az „*Iparosok Olvasótára*” egyes füzetének ára 60 f., kettős füzeté 1 K. 20 f. Budapest, Lampel R. Wodianer F. és fiai.)

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelmúlt napokban: Ippi Bides-Kuthy Sándor cs. és kir. kamarás, nyug. honvéderes, a 48—49-iki honvédmenedékhez parancsnok, Budapest. — Bajnai Vojnich Dávid, 48-as nyug. honvédszázados, 90 éves korában Bács-Kiskunfalván. — HUNGÉDER György felsővisi lelkész, címzetes kanonok, gyómszentimrei áldozópap, 88 éves korában Felsővisón. — HARTL László nyug. magy. kir. belügyminiszteri számtanácsos, 83 éves korában Budapest. — SCHWARZ JAKAB császkornai főbíró, 78 éves korában Csáktornyan. — OBENGRUBER JOSEF nyug. adótoros Zilah város pénztárosa, 75 éves korában Zilahon. — FISCHER ZSIGMOND Vas vármegye törvényhatósági bizottsági tagja, földbírtokos, 74 éves korában Budapest. — LANTOS MENYHÉRT nyug. katonai hivatalnok, 66 éves korában Kecskeméten. — KEMENESALJAI LŐKE ISTVÁN földbírtokos, 56 éves korában Káptalanfőn. — ORENDI GODOFRÉD Segesvár városi főmérnök, 45 éves korában. — ASBÓTH JOSEF, 43 éves korában Budapest. — ZYDA BELA műépítész, Meránban. — NEMES-DODINAI DEZSŐKIV TIVADAR, 23 éves korában Múraszentmárian. — IJABAI FÜNSTALL JOSEF, 22 éves korában Bakonygyepesen.

Özv. EGY PÉTERNÉ, szül. Kolozsvári Lujza, 75 éves korában Nyírában. — Özv. nemes RADICHI GYÖRGYNÉ, szül. Bauer Terézia, 58 éves korában Zomborban. — Özv. BOROS JOSEFNÉ, szül. Bőszörményi Jolán, 55 éves korában Szatmárnémetiben.

Özv. EGY PÉTERNÉ, szül. Kolozsvári Lujza, 75 éves korában Nyírában. — Özv. nemes RADICHI GYÖRGYNÉ, szül. Bauer Terézia, 58 éves korában Zomborban. — Özv. BOROS JOSEFNÉ, szül. Bőszörményi Jolán, 55 éves korában Szatmárnémetiben.

EGYVELEG.

*Egészséges vidék. A németországi Schönbach község azzal dicsekedhet, hogy ott van Európának legegészségesebb vidéke. A község lakosainak száma nem több, mint 600. Ezek közt 47 túl van a hetvenen, 11 a nyolczvanon és öt a kilencvenen. Összesen tehát 63 ember, a lakosságnak több, mint 10 százaléka magas kort ért el. És ezek az öreg emberek egészségesek voltak egész életükben, a mit persze el lehet mondani a fiatalabb nemzedékről is. Esztendőnk múltán el, a míg Schönbach községbe orvosot hívnak, az emberek jóformán nem is tudják, mi a betegség, mert többnyire végelegyengülésben halnak meg, ha pedig véletlenül mégis megbetegszik valaki 60 éves kora előtt, majdnem mindig felgyógyul. A községben egyébként nem lakik más, csak földmivelő nép, egy családnak nincs több földje, mint 8—10 hold. Azonban mindenki takarékos és így jómódú. Az egyetlen korema csak vasárnap van nyitva és pálinkát nem mérnek benne, csak egy-két hordó söröt ütik csapra. Fiatalnak, öregnek egyetlen vasárnapi szórakozása — a kuglázás.

*A legmagasabb dagály Európában az angliai Bristol-csatornában észlelhető, a hol az apály és dagály közti különbség 16 méter, azaz, mint egy kétemeletes ház.

*A legnagyobb látómeget az Izland szigetén levő Skaptar Jökul nevű tűzhányó-hegy ontotta ki 1783-ban. A láva helyenkint 200 méter magasra töltötte be a Skaptar völgyet és körülbelül 27 ezer millió köbméter volt.

Dr. Kelen József, Borszék főúró hivatalos orvosa működését június elején kezdi meg.

PYRAM
LEGFINOMABB
CIPŐKRÉM
BENES TESTVÉREK VEGYI-GYÁRA GYŐR

Tiszta arca lesz
Fiatalság üde és
ha a világhírű Vukovári Goldstern-
arckrémcsőt és szappant használja.
Ára egy-egy korona.
Készül Kirohban gyógyszerár, O-Vukovár 9.
Budapesti főraktár: Török-tele gyógyszerár, Király-u. 12.

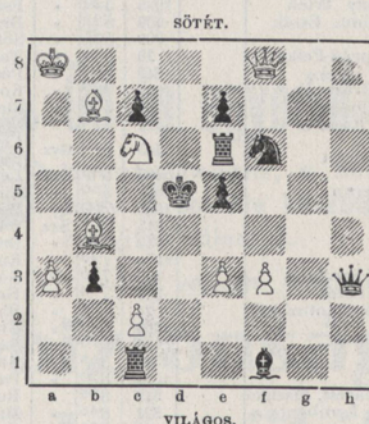
WIKTORIN
VEZETÉK NÉLKÜL
100 gyertyafény erős, óránkénti világításra 3—5 fillérbe kerül, nincs káncza, bárhol vihető s semmi körülmények között fel nem robbanhat.
Állandó kiállítás
megtekinthető, minden vételkötézettség nélkül
WIKTORIN ÉS TÁRSA Bpest,
VIII., Korlát, Baross-utca 1. szám.
Arjgyezik ingyen és bérmentve.

Mint az emlőn táplált gyermek,

ugy fejlődik az olyan csecsemő, a kit anyatej hiánya miatt tehéntej és „Kufek”-keverékkel nevelnek: nyugodtak, jól alszanak, emésztésük szabályozott, testülgyparapodásuk normális és nem szenvednek bélhurutban, hasmenésben, hányingerben stb. A „Kufek”-t mint legalkalmasabb gyermektápszert a legelső orvosi szaktekintélyek ajánlják és mindenütt híveket hódít, a hol használatba veszik.

SAKKJÁTÉK.

2851. számú feladvány Dániel W.-től, Bridgerd.

Világos indul és a harmadik lépésre mattot ad.

A 2847. számú feladvány megfejtése Traxler Károlytól.

Világos. Sötét.
1. V8—h6 c6—c5
2. Fg1—h2 f7—f6
1. Ke5—d5
2. Ba8—a5 f7—f6
1. ... t. sz.
2. Ba8—a5 f7—f6

A 2848. számú feladvány megfejtése Westburg E.-től.

Világos. Sötét.
1. Vg2—a8 Kd1—e4
2. Va8—e4 f7—f6
1. ... g6x5
2. Va8—a4 stb.
1. Hh3—f2
2. Kd7—e8 stb. (a fenygetés)

Szerkesztői üzenetek.

Légy enyém. Mondvánálát, mesterséges szöveg.

Hullámok. Akar valamit, de maga se tudja mit, keres valamit s csak reminiscenciákat talál.

Mult, jelen és jövő. Tessék ezt a verset valami kis leánykának az emlékkönyvébe beírni, — olvassát, nem a mi lapunkba.

Fénykép. Valami kis mondanivaló dereng e versike mögött, — de csak mögött, nem benne.

Eljövök majd hozzád. Színes, tarka szavak, ha az értelmet keressük, mögöttük, alig találunk valami színtet.

KÉPTALÁNY.

A „Vasárnapi Ujság” 18-ik számában megjelent képtalány megfejtése: *Háború a béke alapja.*

Felelős szerkesztő: **HOITSY PÁL.**
Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Vármegye-u. 11.
Kiadó-hivatal: Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Schweizer's
Selymet házhoz!
Kérjen mintákat tavaszi és nyári udonságokból ruhákra és blúzokra: Voile, Foulard, Mousseline, Crêpe de Chine, Eolienne, Mousseline 120 cm széles méterenként K. 1.20-tól méterenként, fekete, fehér, agyaszínű és mintázott, valamint Himzett blúzok és ruhák baltist, gyapjú, vászonból és selyemből.
Csak a garantált selyemanyagokat adunk el közvetlen magánosoknak bér- és vámentesen házhoz szállítva. (Dupla levélpostán).
Schweizer & Co., Luzern U 24
Selyemszövet-kivitel. (Szajcz) Kir. udv. szállítók

Végbélbántalmak
ellen és azok elkerülésére legalkalmasabb az eredeti
Prof. LENHOSSEK-féle
ANICURE
fecskendő
Kapható kizárólag:
FISCHER PÉTER
és **TÁRSA R.-T.-nél**
Budapest, IV., Kossuth Lajos-n. 6. Telefon 9—58.
Most megjelent Betegápolási Értesítőnkét kívánatra ingyen és bérmentve küldjük.

Van-e homokja?
ha igen, akkor keverje ezementtel és közszenen falitóglatat, fedőcserepeket, úrtömböket, padló- és járdalapokat, oszlopokat, lépcsőfokokat, oszlopokat stb. belőle. — Szállítjuk az összes gépeket és formákat ezen jövedelmező iparághoz.
Dr. Gaspary & Co. gépgyára
Markranstädt, Leipzig mellett.
Kérjük gyárunkat meglátogatni.
228. számú arjgyezik ingyen.

Steckenpferd
lilliomtejszappan
BERGMANN & CO. gyártmánya **TETSCHEN** s. E. előretettlen hatású szappánok előállítására és készítésére szert arcz- és bőrápolásra, mit számtalan elismeréssel bizonyítottunk. Gyógyszerárakban, drogériákban, illatszerek és fodrász üzletekben 80 fillért kapható. Szintgyű pártatlan hatású női kezépolásra a Bergmann „Manera” lilliomkrémje, mely tubusokban 70 fillért mindenütt kapható.

PALMA
A monarchia legnagyobb kocsiraktára. Arjgyezik ingyen.

Lohr Mária (Kronfusz)
Gyár és főüzlet:
VIII., Baross-u. 35.
Telefon: József-2—37
A főváros első és legregibb csipkegyártó, vegyértékű és kolmofozó gyári intézete.
Fiókák: II., Fő-utca 27. IV., Bék-út 6. V., Koszkométi-utca 14. V., Harsány-utca 4. VI., Fő-utca 10. VII., Andrassy-út 16. VIII., József-körút 2. Alapított 1878. Telefon 13—76.

Fog-Krém
KALODONT
Szájviz
Kocsiárucsarnok
Budapest, IX., Köztelek-utca 4.

ANYÁK! Óvjátok gyermekeiteket hátrgerinc-elgyébüléstől.
Nincsen többé elgyébült test!
Ha az én útj nem ért, a legismertebb orvosok által ajánlott ortoped-támasztó fűzőmet használja. Mestercsönyű és higiénikus! Férden nővére hajlék leköltés gyermekeknek nélkülözhetetlen mentő és öveszköze.

ANYÁK! Óvjátok gyermekeiteket hátrgerinc-elgyébüléstől.
Nincsen többé elgyébült test!
Ha az én útj nem ért, a legismertebb orvosok által ajánlott ortoped-támasztó fűzőmet használja. Mestercsönyű és higiénikus! Férden nővére hajlék leköltés gyermekeknek nélkülözhetetlen mentő és öveszköze.

SALVATOR kiváló bőr- és lithiumos gyógyforrás
vese- és hólyagbajoknál, közszenynél, cukorbetegségnél, vörhenynél, emésztési és lélegzési szervek hurutjainál kitűnő hatású. — Természetes vasmentes savanyúvíz.
Kapható ásványvízkereskedésekben és gyógyszerárakban.
SCHULTES ÁGOST
Színye-Lipőcei Salvatorforrás-vállalat, Budapest, V., Rudolf-rakpart 8.

A japánok gyakorlati érzéke
azonnal felismeri az új gummisarok számos előnyét!
„BERSON”
Japán. levélhordó.
Ferdére taposás, kisklás, fáradság, az idegek rázkódottatása kizárva!
Berson-művek Budapest, VII.

Női
A Pozsonyi Kereskedelmi és Iparkamard-t fenntartott nyilvános, három évfolyamu felső kereskedelmi iskola POZSONYBAN.
Értetési vizsgálat. Állásbiztosítás. Internátus. Értetést kívánatra küld az igazgatóság.

Telefon 152—69 **„SZÉCHENYI”** Telefon 152—69
FIUNEVELŐ ÉS TANINTÉZET,
bennlakó és bejáró tanulók számára
BUDAPEST, V., SZEMÉLYNÖK-UTCA 7. I. emelet.

Hutter és Schrantz r.-t.
szilárd- és nemezőstógépek magyarországi telepe
Budapest, X. ker., Gyömrői-út 80.15. szám.
Ajánlja kész állapotban, tehát utólagosan tűzhorgany-szással ellátott többször csavart gépsodronyfókat
mint tartósság tekintetében pártatlan gyártmányt! (Nem tévesz-tendő össze más fajta fonatokkal, melyek mind közön-séges horganyozott drótból készülnek.) Tűskés huzalok sima huzalok, kettőshégyű szeg stb. Igen jutányos árban Arjgyezik és minták ingyen és bérmentve. Továbbá gyártmányok

A Magyar Királyi Államvasutak nyári menetrendje.

Dél-kelet				Dél-nyugat			
A vonatok indulása Budapest keleti p.-u.-ról.				A vonatok érkezése Budapest keleti p.-u.-ra.			
Érvényes 1913 május hó 1-től.				Érvényes 1913 május hó 1-től.			
vonat-szám	óra	perc	hová	vonat-szám	óra	perc	honnan
1110	5:25	Szv.	Balatonfüred, Tapolca	339	5:45	Szv.	Berlin, Rutka
310	5:35	Szv.	Hatvan	645	5:45	Szv.	Debreczen, Nagyvár
302	5:35	Gyv.	Rutka, Berlin	309	5:45	Szv.	Hatvan
22	6:30	Szv.	Bicske	1905	5:45	Szv.	Eszék, Tapolca
8	6:40	Szv.	Wien, Graz, Sopron	1905	5:45	Szv.	Brassó, Arad
1502	6:45	Gyv.	Kassa, Csorba, Bártfa	909	5:45	Szv.	Sófia, Bród, Belgrad
1512	6:45	Szv.	Kassa, Csorba	19	5:45	Szv.	Torbagy
1002	7:00	Gyv.	Fiume, Torino, Róma, Pécs, Vinkoveze	313	6:00	Szv.	Pécel
602	7:05	Szv.	Arad, Brassó	1707	6:15	Szv.	Komárom
906	7:10	Szv.	Belgrad, Sofia, Sarajevo	11	6:25	Szv.	Wien
1302	7:20	Szv.	Fehring, Graz, Triest	1505	6:30	Gyv.	Lemberg, Poprad-Felka
402	7:30	Szv.	Stry, Przemyśl, Lemberg	407	6:50	Szv.	Lemberg, Stry, Kassa
312	7:30	Szv.	Bártfa, Csorba	1007	6:50	Szv.	Fiume, Záhony
908	7:45	Szv.	Belgrad, Sofia, Vinkoveze	1003	7:00	Szv.	Gödöllő
608	7:50	Szv.	Arad, Brassó, Bukarest	513	7:20	Szv.	Brassó, Kolozsvár
1102	8:00	Gyv.	Balatonfüred, Tapolca	917a	7:25	Szv.	Kunszentmiklós-Tass
406	8:10	Szv.	Munkács, Lavocze	317	7:40	Szv.	Hatvan
512	8:20	Szv.	Kolozsvár, Brassó	21	7:45	Szv.	Bicske
1906	8:25	Szv.	Eszék, Bród	1309	8:00	Szv.	Graz, Fehring
306	8:35	Szv.	Rutka, Berlin	911	8:10	Szv.	Sarajevó, Belgrad
1706	8:55	Szv.	Msziget, Stanislaw	1513	8:15	Szv.	Bártfa, Csorba, Kassa
2	9:10	Gyv.	Wien, Sopron	1015	8:20	Szv.	Paks
1508	9:10	Gyv.	Bicske	519	8:35	Szv.	Bukarest, Kolozsvár
918	10:00	Szv.	Kassa, Poprad-Felka	321	8:45	Szv.	Győr
516	10:05	Szv.	Kunszentmiklós-Tass	307	9:25	Szv.	Berlin, Rutka
1112	10:45	Szv.	Nagykúta	1005	9:30	Gyv.	Fiume, Tapolca
34	11:35	Szv.	Balatonfüred, Tapolca	913	9:35	Szv.	Szabadka
144	12:00	Szv.	Gödöllő	5	10:05	Gyv.	(Bruck-Királyhida, Sopron

1) Június 1-től közlekedik.
Június 15-től bezárólag szeptember 15-ig közlekedik.
2) Csak vasár- és ünnepnapokon közlekedik.
3) Vasár- és ünnepnapokon május 15-től bezárólag szeptember 15-ig közlekedik.
4) Nagykúta, Szolnok csak szombaton és ünnep előtti köznapokon közlekedik.
5) Csak szombaton és ünnep előtti köznapokon közlekedik.

A vonatok indulása Budapest-Józsefvárosról.

Dél-nyugat.

Dél-kelet				Dél-nyugat			
A vonatok indulása Budapest nyugati p.-u.-ról.				A vonatok érkezése Budapest nyugati p.-u.-ra.			
Érvényes 1913 május hó 1-től.				Érvényes 1913 május hó 1-től.			
vonat-szám	óra	perc	hová	vonat-szám	óra	perc	honnan
154	5:00	Szv.	Vác	149	3:25	Szv.	Rákospalota-Újpest
152	5:15	Szv.	Rákospalota-Újpest	151	3:25	Szv.	Dunakeszi-Alag
122	5:25	Szv.	Ersekújvár	721	3:25	Szv.	Czegled
718	5:30	Szv.	Szeged, Szolnok	723	3:25	Szv.	Nagyváros
4102	6:00	Szv.	Esztérgom	725	3:25	Szv.	Monor
6502	6:30	Szv.	Lajosmizse, Kécskemét	4103	5:25	Szv.	Esztérgom
156	6:35	Szv.	Rákospalota-Újpest	133	5:25	Szv.	Nagyváros
102	6:50	k.o.	Wien, Paris, Ostende	6701	6:00	Szv.	Szolnok, Czegled
510	7:00	Gyv.	Segesvár, Stanislaw	901b	6:10	Szv.	Konstantinápoly
1402	7:05	Szv.	Zsolna, Berlin	701b	6:10	Szv.	Belgrad
104	7:15	Szv.	Nagyszombat, Wien	153	6:25	Szv.	Rákospalota-Újpest
138	8:00	Szv.	Dunakeszi-Alag	6507	6:30	Szv.	Lajosmizse
708	8:25	Gyv.	Orsova, Bazias	135	6:35	Szv.	Nagyváros
712	8:40	Szv.	Bazias, Karásebes	1407	6:40	Szv.	Berlin, Zsolna
154	8:45	Szv.	Nagyváros	503	6:50	Gyv.	Maros-Vásárhely
4104	9:05	Szv.	Esztérgom	4105	7:10	Szv.	Esztérgom
114	9:15	Szv.	Wien, Berlin	709	7:15	Szv.	Bukarest, Bazias
160	9:45	Szv.	Rákospalota-Újpest	172	7:20	Szv.	Rákospalota-Újpest
102	11:00	Szv.	Rákospalota-Újpest	125	7:25	Szv.	Parkány-Nána
6504	11:10	Szv.	Lajosmizse, Kécskemét	727	7:30	Szv.	Czegled
133	11:35	Szv.	Nagyváros	501	7:35	Gyv.	Bukarest, Kolozsvár
708	11:55	Szv.	Czegled	157	7:40	Szv.	Vác
116	12:00	Szv.	Wien	6501	7:50	Szv.	Kécskemét, Lajosmizse

1) Vasár- és ünnepnapokon május 15-től közlekedik.
2) Csak vasár- és ünnepnapokon közlekedik.
3) Vasár- és ünnepnap előtti hétköznapi napokon közlekedik.
4) Vasár- és ünnepnapokon május 15-től bezárólag szeptember 15-ig közlekedik.
5) Minden hétfőn, szerdán, pénteken és vasárnapon közlekedik.
6) Minden hétfőn, szerdán és szombaton közlekedik.

A vonatok indulása Buda-Császárfürdőre.

vonat-szám	óra	perc	hová	vonat-szám	óra	perc	hová
4002	5:25	Szv.	Esztérgom	4006	12:15	Szv.	Esztérgom
4004	5:54	Szv.	Esztérgom	4008	12:17	Szv.	Piliscsaba
				4010	2:11	Szv.	Esztérgom
				4012	6:20	Szv.	Dorog
				4016	11:22	Szv.	Esztérgom

Dél-kelet				Dél-nyugat			
A vonatok érkezése Budapest keleti p.-u.-ra.				A vonatok érkezése Budapest nyugati p.-u.-ra.			
Érvényes 1913 május hó 1-től.				Érvényes 1913 május hó 1-től.			
vonat-szám	óra	perc	honnan	vonat-szám	óra	perc	honnan
339	5:45	Szv.	Berlin, Rutka	165	12:50	Szv.	Rákospalota-Újpest
645	5:45	Szv.	Debreczen, Nagyvár	137	1:30	Szv.	Nagyváros
309	5:45	Szv.	Hatvan	703	1:35	Gyv.	Bukarest, Bazias
1905	5:45	Szv.	Eszék, Tapolca	167	1:40	Szv.	Rákospalota-Újpest
909	5:45	Szv.	Brassó, Arad	167	1:40	Szv.	Tövis, Kolozsvár
19	5:45	Szv.	Sófia, Bród, Belgrad	505	1:50	Gyv.	Szatmár-Németi
313	6:00	Szv.	Torbagy	103	2:00	Szv.	Paris, Wien
1707	6:15	Szv.	Pécel	411	2:05	Szv.	Esztérgom
11	6:25	Szv.	Komárom	169	2:40	Szv.	Dunakeszi-Alag
1505	6:30	Gyv.	Wien	171	3:00	Szv.	Rákospalota-Újpest
407	6:50	Szv.	Lemberg, Poprad-Felka	6503	3:40	Szv.	Kécskemét, Lajosmizse
1007	6:50	Szv.	Lemberg, Stry, Kassa	173	3:40	Szv.	Rákospalota-Újpest
1003	7:00	Szv.	Fiume, Záhony	713	4:05	Szv.	Temesvár-Józsefváros
513	7:20	Szv.	Brassó, Kolozsvár	139	4:10	Szv.	Nagyváros
917a	7:25	Szv.	Kunszentmiklós-Tass	4113	5:08	Szv.	Esztérgom
317	7:40	Szv.	Hatvan	1403	6:25	Szv.	Rákospalota-Újpest
21	7:45	Szv.	Bicske	177	6:30	Szv.	Rákospalota-Újpest
1309	8:00	Szv.	Graz, Fehring	707	6:35	Gyv.	Orsova, Bazias
911	8:10	Szv.	Sarajevó, Belgrad	105	6:40	Szv.	Wien
1513	8:15	Szv.	Bártfa, Csorba, Kassa	711	7:25	Szv.	Wien
1015	8:20	Szv.	Paks	179	8:20	Szv.	Rákospalota-Újpest
519	8:35	Szv.	Bukarest, Kolozsvár	731	8:25	Szv.	Vécse
321	8:45	Szv.	Győr	141	8:30	Szv.	Nagyváros
307	9:25	Szv.	Berlin, Rutka	4117	8:35	Szv.	Piliscsaba
1005	9:30	Gyv.	Fiume, Tapolca	143	8:50	Szv.	Nagyváros
913	9:35	Szv.	Szabadka	131	8:55	Szv.	Parkány-Nána
5	10:05	Gyv.	(Bruck-Királyhida, Sopron	109	9:25	Szv.	Wien
409	10:20	Szv.	Miskolc	729	9:25	Szv.	Czegled
23	10:45	Szv.	Bicske	4119	9:25	Szv.	Piliscsaba
605	11:30	Gyv.	(Nagyvárad, Debreczen, Arad	6505	9:45	Szv.	Kécskemét, Lajosmizse

A vonatok érkezése Budapest-Józsefvárosra.

Dél-kelet.

vonat-szám	óra	perc	honnan	vonat-szám	óra	perc	honnan
513b	4:30	Szv.	Szolnok	101	11:22	Szv.	Esztérgom
517	5:25	Szv.	Nagykúta	4013	5:21	Szv.	Esztérgom
311	5:25	Szv.	Gödöllő	4017	9:21	Szv.	Piliscsaba
917	6:45	Szv.	Kunszentmiklós-Tass	4019	9:21	Szv.	Piliscsaba
				4015	10:22	Szv.	Esztérgom

Dél-kelet				Dél-nyugat			
A vonatok érkezése Budapest nyugati p.-u.-ra.				A vonatok érkezése Buda-Császárfürdőre.			
Érvényes 1913 május hó 1-től.				Érvényes 1913 május hó 1-től.			
vonat-szám	óra	perc	honnan	vonat-szám	óra	perc	hová
149	3:25	Szv.	Rákospalota-Újpest	4001	5:22	Szv.	Dorog
151	3:25	Szv.	Dunakeszi-Alag	4003	5:22	Szv.	Esztérgom
721	3:25	Szv.	Czegled	4005	8:20	Szv.	Esztérgom
723	3:25	Szv.	Nagyváros	4007	8:20	Szv.	Esztérgom
725	3:25	Szv.	Monor	4009	10:04	Szv.	Esztérgom
4103	5:25	Szv.	Esztérgom				
133	5:25	Szv.	Nagyváros				
6701	6:00	Szv.	Szolnok, Czegled				
901b	6:10	Szv.	Konstantinápoly				
701b	6:10	Szv.	Belgrad				
153	6:25	Szv.	Rákospalota-Újpest				
6507	6:30	Szv.	Lajosmizse				
135	6:35	Szv.	Nagyváros				
1407	6:40	Szv.	Berlin, Zsolna				
503	6:50	Gyv.	Maros-Vásárhely				
4105	7:10	Szv.	Esztérgom				
709	7:15	Szv.	Bukarest, Bazias				
172	7:20	Szv.	Rákospalota-Újpest				
125	7:25	Szv.	Parkány-Nána				
727	7:30	Szv.	Czegled				
501	7:35	Gyv.	Bukarest, Kolozsvár				
157	7:40	Szv.	Vác				
6501	7:50	Szv.	Kécskemét, Lajosmizse				
127	7:55	Szv.	Parkány-Nána				
113	8:10	Szv.	Paris, Wien				
4107	8:15	Szv.	Esztérgom				
719	8:40	Szv.	Kiskunfélegyháza				
129	8:45	Szv.	Parkány-Nána				
159	9:10	Szv.	Dunakeszi-Alag				
705	9:25	Gyv.	Szeged				
1401	9:40	Szv.	Berlin, Zsolna, Pozsony				
4108	9:45	Szv.	Esztérgom				
161	10:30	Szv.	Rákospalota-Újpest				
715	10:45	Szv.	Szeged				
119	11:25	Szv.	Galánta				
163	12:00	Szv.	Rákospalota-Újpest				

1) Erkezik minden hétfőn, szerdán, pénteken és vasárnapon.
2) Erkezik minden hétfőn, csütörtökön és szombaton.
3) Vasár- és ünnepnapokon május 15-től közlekedik.
4) Vasár- és ünnepnapokon május 15-től bezárólag szeptember 15-ig közlekedik.

MARKT & Co.
NEWYORK
HAMBURG
Lange Mühren 9.
WIEN VI.
Windmühlg. 6.

Ön is egyedül kíván
borotválkozni, s nem tudja,
hogy a sokféle készülék közül
melyiket válassza.

Ne vegyen mást, csak egy

amerikai **Gem-biztonsági**
borotváló-készüléket

valódi damaszkuszi pengékkel s biztosítjuk, hogy
meg lesz elégedve.

Tíz koronáért minden szakmabeli üzletben megrendelhető.

Minden háztartásban elegendő a kárpát gyanánt szolgál, egy könnyű kézművelésű a legkényelmesebb rugalmas matracos ágygyá
váltatható át, emellett minden család számára alkalmas, sőt nélkülözhetetlen. Kapható minden kivitelben. Szétküldés a világ minden
részebe **SCHÖBERL ROBERT** névű szállító, cs. és kir. szab. gyára által. Budapest, IV. Haris-
bázár 4. — Argyazék kívánatra.

Tiszta aluminium, szép, egészséges és tartós

POLGÁRI KONYHAKÉSZLET

